

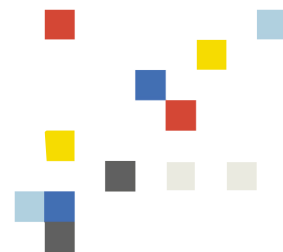
Årsrapport

2016

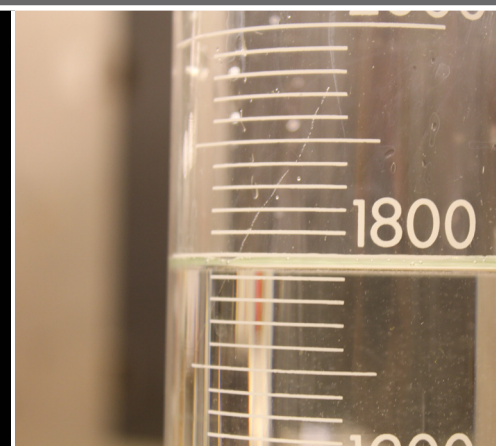
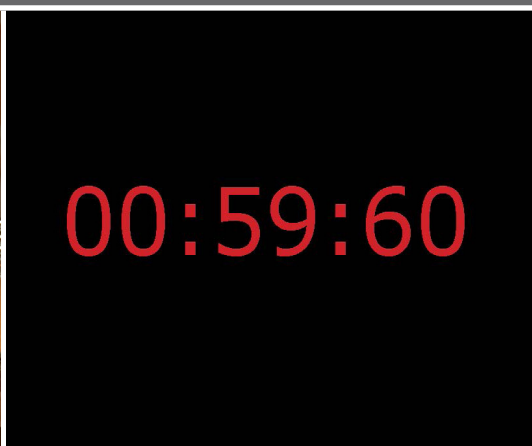
Mer effektiv bruk av samfunnets ressurser:

I 2016 ble flere av Justervesenets brukergrupper underlagt årsavgift som erstattet det tradisjonelle tilsynsgebyret. Dette medfører større fleksibilitet for Justervesenet i måten å drive tilsyn på, og mulighet til å sette inn ressursene der de trengs mest.

Viktige hendelser i 2016

- Ny finansieringsform for tilsynet
- Harmonisering av EU-direktiver
- Spennede prosesser i gang:
 - Akkreditering som teknisk kontrollorgan
 - IKT-utvikling
- Deltagelse i EMPIR-prosjekter

Innhold

I. Leders beretning	4
II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall	6
III. Årets aktiviteter og resultater	9
Regelverksutvikling	10
Tilsynsvirksomheten	13
Laboratorievirksomheten.....	25
Økonomiske rammer for 2016	34
IV. Styring og kontroll av virksomheten	37
V. Vurdering av fremtidsutsikter	42
VI. Årsregnskapet	46
Vedlegg 1: Tilstandsskjema	66

I. Leders beretning

Justervesenet har i 2016 gjennomført et betydelig antall tilsyn, og levert tjenester på høyt kvalitetsnivå. Etaten har utført forskning og utvikling på et høyt faglig nivå, arbeidet med regelverksutvikling og innført nye tilsynsmetoder. Etaten har bidratt vesentlig til den norske måletekniske infrastrukturen og sikret tillit til norske målinger og måleresultater.

I tillegg til den løpende ordinære produksjonen vil jeg trekke frem følgende som særlig viktig for Justervesenet i 2016:

- Fra 01.01.2016 har Justervesenet fått en ny finansieringsform for tilsynsvirksomheten, med en kombinasjon av sektoravgifter for noen av tilsynsområdene, og gebyrer for andre. Dette gir Justervesenet det overordnede rammeverket som skal til for å velge de mest samfunns effektive tilsynsformene. Innføringen av den nye finansieringsformen har vært krevende. Mye ressurser er brukt på å etablere rutiner og til å utvikle IKT-verktøy for å gjennomføre avgiftsinnkrevingen. I tillegg ble forskrift om sektoravgift for fiskeribransjen først vedtatt etter sommeren 2016.
- Justervesenet ble midlertidig nyutpekt som teknisk kontrollorgan for direktiver om måleinstrumenter fra 20.04.2016, i påvente av at akkrediteringsprosessen blir ferdig. Prosessen krever betydelig med ressurser, men oppleves som lærerik og hever kvaliteten på tjenestene.
- I 2016 har Justervesenet startet et prosjekt for modernisering og utvikling av IKT-verktøy for saksbehandling og planlegging av tilsyn og tjenester. Det ble bevilget investeringsmidler for formålet. I tillegg fikk Justervesenet tilslag på en søknad til DIFI om medfinansiering av prosjektet. Prosjektet vil løpe ut 2018.
- Justervesenet har i 2016 fortsatt arbeidet med utvikling og spredning av kompetanse innenfor måleteknikk. Et viktig element i dette arbeidet er det europeiske forskningsprogrammet EMPIR, hvor Justervesenet fra 2016 deltar i 2 nye prosjekter. Fra utlysingen i EMPIR i 2016 er også Justervesenet med i ytterligere 3 nye prosjekter som skal starte i 2017. Fra denne utlysningen er også et av de utpekte instituttene, NILU, kommet med i 2 prosjekter.

Det økonomiske omfanget av tjenester og prosjekter er jevnt økende. Både privat næringsliv, forskningsinstitusjoner og offentlige myndigheter ønsker Justervesenets bidrag til å styrke tilliten til målingene sine. Etaten utvikler også samarbeidet med undervisnings- og høgskolesektoren, næringslivet og andre tilsyn.

Det nye systemet for finansiering som ble etablert i 2016 har en faglig god profil, men kan måtte tilpasses noe for å bedre inntjeningen. Inntektskravet for tilsynsvirksomheten viste seg å være for høyt, og etaten fikk derfor innvilget en endring i forbindelse med nysalderingen høsten 2016. Stramme prioriteringer på utgiftssiden har imidlertid gjort at Justervesenet ikke har kunnet gjennomføre til dels prekære investeringer i instrumenter og normaler for laboratorie- og tilsynsvirksomheten. Dette representerer en stor utfordring framover.

Samlet sett har etaten klart de nysalderte økonomiske målene og kravene i tildelingsbrevet.

Kjeller, 01.03.2016

Geir A. Samuelsen
direktør

II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Justervesenet er en etat under Nærings- og fiskeridepartementet ved Næringspolitisk avdeling. Justervesenet skal sikre tillit til norske målinger og måleresultater gjennom en måleteknisk infrastruktur som har tillit nasjonalt og internasjonalt. Etatens virksomhet er hjemlet i «Lov om målenheter, måling og normaltid». I tillegg forvalter Justervesenet «Lov om varer av edelt metall mv.» og er Teknisk kontrollorgan (TKO) for måleinstrumenter etter to EU-direktiv.

Norges medlemskap i Meterkonvensjonen (fra 1875) er sentralt for internasjonal tillit til norske målinger. Videre er Norge medlem i OIML-konvensjonen (fra 1958) som bidrar til global harmonisering av krav innenfor lovregulert måling. I tillegg er Norge med i Wienkonvensjonen (fra 1972, også kjent under navnet Hallmarkingkonvensjonen). Justervesenet representerer Norge i de 3 konvensjonene. På europeisk nivå er Justervesenet medlem i EURAMET e V, inkludert de europeiske forskningsprogrammene EMRP og EMPIR, og i WELMEC.

Flere statlige virksomheter, for eksempel Politiet og Vegvesenet, benytter Justervesenets måletekniske tjenester for å sikre trygge måleresultater og skape tillit til sitt arbeid.

De måletekniske tjenestene Justervesenet leverer, bidrar videre til tillit og markedsadgang for bedrifter som trenger nøyaktige målinger i kvalitetssikring, utvikling og produksjon.

Innenfor tilsynsvirksomheten utveksler Justervesenet erfaringer og/eller samarbeider med flere tilsyn, slike som Fiskeridirektoratet, Skatteetaten, Politiet, Oljedirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat m.fl.

Tilsynet retter seg mot en rekke bransjer i store deler av næringslivet der måling er sentralt først og fremst som grunnlag for økonomiske oppgjør.

Etaten er organisert i tre fagavdelinger:

- Nasjonalt laboratorium (NL)
- Tilsynsavdelingen (TS)
- Avdeling for utredning og regelverk (UR)

I tillegg støtter Administrasjonsavdelingen alle fagavdelinger i administrative prosesser.

Størstedelen av Justervesenets aktivitet er lokalisert til Kjeller i Skedsmo kommune i Akershus. Bygget på Kjeller sto ferdig i 1997 og er spesialtilpasset Justervesenets behov for avanserte laboratorier. Justervesenets tilsynsvirksomhet er delvis lokalisert utenfor Kjeller med egne distriktskontor i Tromsø, Trondheim, Bergen og Stavanger. Distriktskontoret som dekker Østlandet er lokalisert sammen med den andre virksomheten på Kjeller. Distriktskontorene er organisert i Tilsynsavdelingen.

Toppledelsen består av direktør, avdelingsdirektører for NL og for TS, avdelingsleder UR og Administrasjonssjef. To av de fem topplederene er kvinner.

I 2016 har Justervesenet hatt rundt 26 årsverk ved laboratorievirksomheten på Kjeller, 41 årsverk er knyttet til operativ tilsynsvirksomhet med utgangspunkt i distriktskontorene, om lag 10 årsverk til sentral tilsynsvirksomhet, 3 årsverk innen utrednings- og regelverksarbeidet og 15 årsverk i administrasjonsavdelingen.

Nøkkeltall fra årsregnskapet	2014	2015	2016
Antall årsverk	92	92	94
Samlet tildeling post 01–99	127 327 000	122 783 000	127 068 000
Utnyttelsesgrad post 01–29	94,4 %	99,1 %	99,0 %
Driftskostnader	124 900 045	127 041 325	131 467 741
Lønnsandel av driftskostnader	52 %	53 %	53 %
Lønnskostnader per årsverk	707 362	733 323	749 031

Et årsverk er definert som en person i 100 % stilling i et helt år. Tallet på månedsverk regnes ut fra tallet på timer per måned. Tallet på årsverk regnes som sum av månedsverk i perioden, delt på tallet på måneder i perioden. Utrekningene blir ikke redusert av ferieuttak eller at personer avspaserer fleksitid og reisetid, men annet fravær ≥ 1 dag. Om fraværet/permisjonen er med eller uten lønn påvirker ikke utregningene.

Relevante nøkkeltall for ulike aktiviteter vil bli omtalt for hvert fagområde.

Resultatkjede

Ressurser

94 årsverk
127 068 000 kroner i samlet utgiftsbevilgning

Aktiviteter

Tilsynsvirksomhet

- Foreta tilsyn med målinger og måleredskap
- Foreta tilsyn med omsetning av varer av edelt metall
- Informere om regelverk
- Utvikle tilsynsvirksomheten

Laboratorievirksomhet

- Etablere og utvikle nasjonale normaler for SI-enhetene
- Deltakelse i internasjonale sammenlikningsmålinger, kvalitetsarbeid mv for å kvalifisere til deltakelse i Meterkonvensjonens MRA
- Levere måletekniske tjenester: kalibrering, prøving, oppdrag som Teknisk Kontrollorgan
- Gjennomføre FoU-prosjekter, med fokus på EMRP og EMPIR
- Kunnskapsspredning gjennom kurs, undervisning og studentoppgaver

Utredning og regelverk

- Foreta regelverksendringer vedr. målinger og måleredskap
- Foreta utredninger vedr. målinger og måleredskap
- Informere om regelverk
- Delta i internasjonale fora for å ivareta norske behov og sikre harmonisering mellom norsk og internasjonalt regelverk

Produkter/ tjenester

- Tilsyn med om målinger og utstyr oppfyller fastsatte krav

- Kalibreringsbevis, kontrollbevis og prøvningsrapporter
- Publikasjoner og rapporter fra FoU-prosjekter, spesielle oppdrag og studentoppgaver
- Sertifikater for TKO-opdrag
- Måletekniske komponenter også for salg
- Kursarrangementer

- Regelverksendringer
- Utredninger og evalueringer av regelverk og tilsyn

Bruker- effekter

- Tillit til målinger mellom parter forenkler handel
- Riktig grunnlag for økonomisk oppgjør

- Kvalitet i produkter og prosesser hos bedrifter og offentlige myndigheter som vi leverer tjenester til
- Nasjonal og internasjonal aksept av produkter og tjenester som kundene våre leverer
- Økt måleteknisk kompetanse

- Klart og hensiktsmessig regelverk
- Samfunnsøkonomisk effektivt tilsyn
- Tillit til målinger mellom parter forenkler handel
- Riktig grunnlag for økonomisk oppgjør

Samfunns- effekter

- Riktig grunnlag for skatter og avgifter
- Lave transaksjonskostnader for næringslivet
- Nasjonal og internasjonal tillit til målinger i Norge

- Lave transaksjonskostnader for næringslivet
- Nasjonal og internasjonal tillit til målinger i Norge

- Riktig grunnlag for skatter og avgifter
- Lave transaksjonskostnader for næringslivet
- Nasjonal og internasjonal tillit til målinger i Norge

III. Årets aktiviteter og resultat

Her følger en samlet presentasjon av Justervesenets aktiviteter og resultater for 2016. Presentasjonen er bygget opp etter målstrukturen i tildelingsbrevet, med de 3 hovedområdene Regelverksutvikling, Tilsynsvirksomhet og Laboratorievirksomhet.

Justervesenet har harmonisert regelverket til endringer i de 2 sentrale EU-direktivene MID og NAWI fra 20. april 2016. Justervesenet ble nyutpekt som Teknisk kontrollorgan for direktivene, i første omgang midlertidig, i påvente av at akkrediteringsprosessen ferdigstilles.

Fra 1. januar 2016 ble det innført en ny finansieringsform for tilsynsvirksomheten i Justervesenet. For en del tilsynsområder ble det innført sektoravgifter mens gebyrfinansiering ble beholdt for andre. Endringen medfører at Justervesenet i mye større grad kan velge den tilsynsformen som er mest effektiv ut fra formålet om effektiv bruk av samfunnets ressurser, blant annet gjennom å basere tilsynet på risikovurderinger. Omlegging av tilsynet og innkreving av avgifter er utfordrende og har krevd betydelige ressurser både i Tilsynsavdelingen og innenfor administrasjon og IKT. Videreutvikling og konsolidering av den nye finansieringsformen blir viktig å prioritere i 2017.

Et annet viktig grunnlag for tillit til den norske måletekniske infrastrukturen ligger i Justervesenets realisering og utvikling av nasjonale målenormaler. Det forankrer vår virksomhet i et globalt akseptert rammeverk til nytte for bedrifter og myndigheter. Justervesenet opplever en økt etterspørsel etter våre måletekniske tjenester fra kunder i en rekke bransjer i privat sektor og blant offentlige myndigheter.

Justervesenets rolle som kompetansemiljø utvikles, og vi gjennomfører måleteknisk forskning på et høyt faglig nivå, med hovedfokus på det europeiske programmet EMPIR. Flere nye forskningsprosjekter er startet i 2016.

Regelverksutvikling

Målesetting fra tildelingsbrevet:

3.1 Sørge for forsvarlig forvaltning og målrettet utvikling av regelverk på måleteknikkområdet.

Det etaten først og fremst skal oppnå på dette området er:

- at norsk regelverksutvikling skal være harmonisert med den internasjonale utviklingen.
- at regelverksutviklingen legger til rette for tilstrekkelig nøyaktige målinger, jf. målelovens formålsparagraf.

Regelverksendringer

EU-direktivene for lovregulert måling ble i 2014 endret og direktiv 2014/31 om ikke-automatiske vekter (NAWI) og direktiv 2014/32 om måleinstrumenter (MID) ble vedtatt og gjort gjeldende fra 20. april 2016. Justervesenet forberedte i 2015 tilpasninger av det nasjonale regelverket til de nye direktivene, og *forskrift om målenheter og måling* og *forskrift om ikke-automatiske vekter* ble endret med virkning fra 20. april 2016.

Ny finansieringsmodell for Justervesenets tilsyn ble innført med endringer i *forskrift om målenheter og måling* fra 1. januar 2016. Endringen innebærer at Justervesenets tilsyn på flere tilsynsområder finansieres ved avgift, mot tidligere gebyr. Dette gir Justervesenet mulighet til å gjennomføre mer effektivt og målrettet tilsyn på disse områdene. Omlagging fra gebyrfinansiert tilsyn til avgiftsfinansiert tilsyn innebar imidlertid en betydelig omstilling for de bransjene som ble berørt. Det ble derfor i 2016 lagt ned et stort informasjons- og veiledningsarbeid ovenfor brukerne som skulle betale den nye avgiften.

Tilsyn med vekter på fiskemottak var et av områdene hvor det ble innført årsavgift fra 1. januar 2016. Denne årsavgiften møtte stor motstand fra deler av bransjen og modellen for avgiften for tilsyn med fiskemottak ble endret med virkning fra 1. september 2016.

Forskrift om krav til målekar for fisk ble opphevet fra 1. september 2016. Dette skjedde i samråd med Fiskeridirektoratet.

Ny *forskrift om krav til internkontroll for måleredskaper og målinger* ble utviklet og sendt på høring høsten 2016, og gjort gjeldende fra 1. januar 2017. Denne forskriften vil gjøre krav som settes til bedriftenes internkontrollsystemer for måleredskaper og målinger tydeligere og mer forutsigbare.

Utredninger

Utredning om elektrisitetsmålere

Justervesenet fullførte i 2016 arbeidet med vurdering av endret kontrollordning for elektrisitetsmålere. Dette ble gjennomført i samarbeid med en referansegruppe med representanter fra bransjen. Endringer i *forskrift om krav til elektrisitetsmålere* vil bli sendt på høring i 2017.

Utredningen vil i 2017 videreføres med vurderinger av behov for krav på områder som *forskrift om krav til elektrisitetsmålere* ikke omfatter. Elektrisitetsmålere brukes på nye områder, som for eksempel for lading av elbiler. Elektrisitetsmålere benyttes også på områder som er av stor økonomisk betydning for enkeltparter og samfunnet, men som i dag ikke er underlagt krav og tilsyn knyttet til måleresultatene. Utredningen skal bl.a. avdekke om det er behov for regulering på slike områder og i så fall hvilken regulering som er hensiktsmessig.

Utredning om effektivt markedstilsyn

Justervesenet utfører et betydelig tilsyn med måleredskaper under bruk, og har tradisjonelt ikke hatt fokus på markedstilsyn, som er tilsyn med måleredskaper i det de settes på markedet (før de tas i bruk). Gjennom EØS-avtalen og de direktivene som er implementert på måleteknikkområdet, er Justervesenet forpliktet til å gjennomføre markedstilsyn. Justervesenet gjennomførte i 2016 en utredning som kartla hvordan Justervesenet i tråd med formålsparagrafen i måleloven skal integrere markedstilsyn som en viktig del av virkemidlene i det totale tilsynet og hvordan markedstilsyn kan gjennomføres på en effektiv måte.

Evaluering av regelverk og igangsetting av tiltak etter tidligere utredninger

Justervesenet fullførte i 2016 evaluering av regelverk for taksametre. Dette arbeidet ble startet i 2015, og ett av tiltakene som ble foreslått ble gjennomført allerede fra 2016. Dette gjelder tilsyn med et utvalg av taksametre fremfor årlig kontroll av alle. Justervesenet startet i etterkant av evalueringen arbeidet med blant annet å etablere et forum som skal sikre bedre kontakt med andre aktører som har interesse i opplysninger fra taksametre, for eksempel skattemyndighetene. Dette arbeidet videreføres i 2017.

Justervesenet startet i 2016 arbeidet med å oppdatere grunnlag for tiltak foreslått i tidligere utredning om ferdigpakninger. Dette arbeidet videreføres i 2017. Evaluering av regelverk for edelmetall startet i 2016, men ble satt på vent av ressurs hensyn. Denne evalueringen tas opp igjen på et senere tidspunkt. Et utviklingsprosjekt knyttet til utførelse av tilsyn med drivstoffpumper ble startet i 2016, og vurdering av behov for eventuelle forskriftsendringer vil bli avdekket i løpet av 2017.

Nye utrednings- og evalueringsområder

Justervesenet vil i 2017 gjennomføre utredning knyttet til muligheten for å sette funksjonelle krav som skal gjelde for nye måleinstrumenter som kan tjene som et alternativ til dagens taksametre. For øvrig vil Justervesenet i 2017 legge til rette for gjennomføring av tiltak som er besluttet fra tidligere utredninger og evalueringer, bl.a. på området for tilsyn med fiskeribransjen og ferdigpakninger. Justervesenet vil i 2017 også se nærmere på behov for mindre endringer i forskrift om målenheter og måling med tanke på effektivisering av tilsynet i tråd med de mulighetene finansiering med årsavgift gir mulighet til.

Internasjonalt arbeid

Justervesenet deltar aktivt i det europeiske samarbeidet om lovregulert måling gjennom organisasjonen WELMEC. Justervesenet har representanter i alle arbeidsgrupper og i den overordnede komiteen. Hovedfokus i WELMEC-samarbeidet ligger på harmonisert tolkning og felles praktisering av direktivene MID og NAWI. Det er utarbeidet guider på mange områder for harmonisert praksis ved håndheving av direktivene. WELMEC er også et egnet fora for å fremme forslag til endringer i direktiv og praksis. Deltakelse i WELMEC er avgjørende for at Justervesenet skal kunne holde seg informert om europeisk utvikling og sikre at Norge følger sine plikter i henhold til EØS-avtalen på det måletekniske området.

Justervesenet deltar også som observatør i EU-kommisjonens arbeidsgruppe for måleinstrument (WG-MI). Dette er en viktig arena for førstehåndsinformasjon om EU-kommisjonens planer og meninger knyttet til reguleringer på det måletekniske området.

Justervesenet er medlem av Hallmarking-konvensjonen som regulerer handel med edle metaller, og i International Organization of Legal Metrology (OIML) for å følge med på den internasjonale utviklingen innen lovregulert måling.

I tillegg samarbeider Norge med Sverige, Danmark, Finland og Island i det nordiske forumet NORDJUST. I dette forumet diskuteres fellesnordiske problemstillinger og der det er aktuelt samarbeider landene om felles innspill i WELMEC eller EU-kommisjonens arbeidsgruppe WG-MI.

Administrator for ICSMS (Information and Communication System for Market Surveillance)

Justervesenet er nasjonal administrator for ICSMS i Norge. I løpet av 2016 ble det utviklet forbindelse mellom ICSMS og RAPEX (Rapid Alert System for dangerous non-food products). Dette skal gjøre tidkrevende dobbelføring unødvendig og bidra til at databasen blir brukt i tråd med formålet. Justervesenet gjennomførte opplæring i bruk av ICSMS for andre markedstilsynsmyndigheter i Norge etter behov. Justervesenet tilrettelegger for bruk av ICSMS gjennom informasjon og oppdateringer til brukere i andre markedstilsynsmyndigheter, samt deltakelse i fora der markedstilsyn og ICSMS er tema.

Tilsynsvirksomheten

Målsetting fra tildelingsbrevet:

3.1 Sikre trygghet for at måleresultater som brukes i økonomisk oppgjør, er tilstrekkelige nøyaktige.

Det etaten først og fremst skal oppnå på dette området er:

- at måleredskaper og måleresultater som er underlagt lovpålagt tilsyn, skal være så nøyaktige som mulig og minst så nøyaktige som minstekrav fastsatt av Justervesenet.
- at næringslivet skal få relevant informasjon om regelverk og bruk av måleredskaper.
- at metodene for å bedre effekten og/eller redusere ressursbruke i, eller som følge av tilsynsvirksomheten blir videreutviklet.
- å utnytte mulighetene i ny avgifts- og gebyrstruktur slik at det oppnås høyest mulig samfunnsøkonomisk effekt i tilsynsvirksomheten.

Oversikt over Justervesenets tilsynsvirksomhet

(Hvilket tilsyn med måleredskaper og måleresultater underlagt lovpålagt kontroll som er utført)

I 2016 ble det gjort endringer i rammebetingelsene som medførte endring i hvordan tilsynet gjennomføres. Tidligere var typen av måleutstyr den dimensjonen som ble benyttet som grunnlag for planlegging av tilsynet. Regelverket Justervesenet gjør tilsyn etter er fremdeles basert på type utstyr, for eksempel eksisterer det en forskrift om «ikke-automatiske vekter» som angir krav til denne type vekter, uavhengig av bruksformål og hvilken risiko veiingen representerer. Type måleredskap er imidlertid ikke alltid en hensiktsmessig organisering. Forskjellig type bruk, miljø, insentiver for riktig måling og kompetanse hos brukerne kan medføre stor forskjell når det gjelder risikobildet og hensiktsmessige virkemidler. For eksempel vil det være stor forskjell på risiko ved bruk av en ikke-automatisk vekt som benyttes til salg av smågodt og en vekt for landing av fisk, til tross for at kravene reguleres i samme forskrift.

Inndelingen som nå ligger til grunn for justervesenets tilsynsområder er derfor valgt å reflektere områder som erfaringsmessig har samme type utfordringer, og hvor brukergruppene er relativt homogene slik at det er naturlig å se ressurs- og virkemiddelbruk i sammenheng. Nedenfor er aktiviteten oppsummert fordelt på tilsynsområde.

Tilsynsområder og omfang av tilsyn

Virkemidler og aktiviteter varierer fra område til område, og omfatter:

- Direkte tilsyn av måleredskap (inspeksjonstilsyn).
- Tilsyn med måleresultater og tilsyn med bruken av måleredskap.
- Tilsyn med internkontrollsystem og lignende.
- Informasjon og dialog med brukere som virkemiddel for å oppnå riktige målinger.
- Tilsyn med produsenter og leverandører (markedstilsyn).
- Utvikling av metoder og samarbeid med andre myndigheter.

Tabellen under oppsummerer omfanget av tilsynsvirksomheten i Justervesenet i 2016:

Tilsynsområde	Timer til tilsyn	Timer til oppdrag som utføres av tilsynsavdelingen i samme område
Tilsyn med elektrisitmålere	150	0
Vekter, pakkelinjer og annet knyttet til framstilling av ferdigpakninger. (Unntatt fiskemottak)	1540	175
Små og mellomstore gjennomstrømningsmålere på bensinstasjoner og marinaer og lignende.	2700	0
Veiing i dagligvarebutikker (inkl. kiosk, kantine, post i butikk og lignende)	2540	2180
Taksametre	8010	0
Edelmetalltilsyn (ikke vekter)	525	0
Veiing ved omsetning av edle metaller	5	0
Fiskemottak, over 10 tonn	3545	1049
Distribusjon/utmåling av flytende petroleumsprodukter	2375	90
Oljeraffineri, petrokjemisk- og prosessindustri	395	5
LNG, luftgass og andre flytende gasser fra store anlegg	0	0
LPG	550	0
Pukk og grus, asfalt og annen veiing på bilveker/hjullaster	4220	1235
Annen veiing og måling (mange bransjer)	5690	410
Inn og utmåling av melk og øl	1100	410
Farmasøytisk industri / helsesektor	15	0
Markedstilsyn	200**	0

**Det er ikke registrert tid konsekvent på dette området, tallet er et anslag.

Total tid som er brukt på tjenester og tilsyn:

År	2014	2015	2016
Timer som er brukt på tilsyn og tjenester	44 499	44 192	41 829

Samlet tidsbruk på tilsyn og tjenester har altså gått ned med 5 % fra 2015 til 2016. Totalt antall tilgjengelige timer er i perioden relativt uendret. Dette betyr at det har blitt benyttet mindre tid i 2016 til kjerneaktiviteten sammenlignet med tidligere. Dette skyldes at det i 2016 var nødvendig med en del tid til planlegging og omstilling. Samtidig har det foregått flere utviklingsoppgaver som ikke inngår i den tiden som er registrert i tilsynet. Overgangen til årsavgift har vært krevende tidsmessig og bidrar ytterligere til bildet.

Antall kontrollerte måleredskap i 2016

Omleggingen av tilsynet innebærer at det gjøres tydeligere prioriteringer. Dette er en dreining som har gitt store utslag i 2016, blant annet ved at antall kontrollerte måleredskap reduseres betydelig, samtidig som det benyttes mer tid på virksomheter og måleredskap der risikoen vurderes som høyest.

Tabellen viser antall måleredskaper som er kontrollerte i 2016 og i de to foregående år:

År	2014	2015	2016
Samlet antall måletekniske kontroller av måleredskap	28 500	23 800	17 260
Oppfølgingskontroller etter reparasjon o.l.	4 510	4 016	525
Samlet antall registrerte avvik, satt sammen av	2 844	2 906	2002
– feil som påvirker måleverdien	1 761	1 650	1285
– administrative feil	1 083	1 256	717
Avvik hvor det ble gitt pålegg om retting	1 336	1 500	1 076

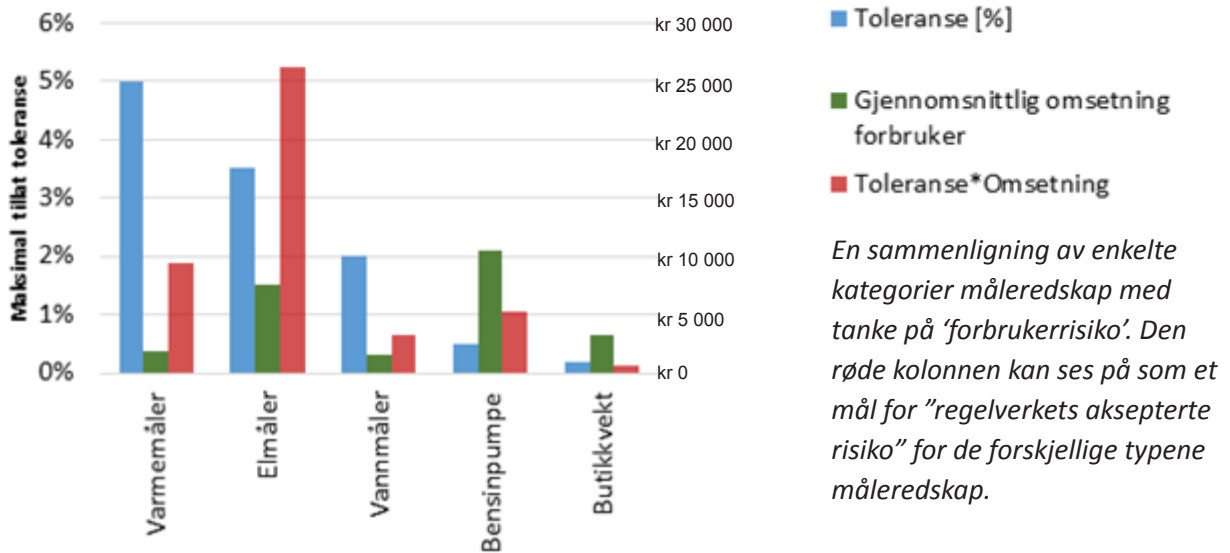
Områdene taksametre, vekter i dagligvarebutikker og målere på bensinstasjoner utgjør en stor del av antallet måleredskaper som er underlagt tilsyn. På bakgrunn av risikovurderinger som er gjort er dette områder hvor aktiviteten i 2016 er redusert sammenlignet med tidligere år. Det at tilsynet blir mer spisset gjør at det i gjennomsnitt er mer nytteverdi i de avvikene som blir avdekket i forhold til tidligere.

Hvilke minstekrav til nøyaktighet som fastsettes, med begrunnelse ut fra målelovens formål

Minstekravet til nøyaktighet omtales i regelverket ofte som toleranse, og kravene er for de fleste redskapstyper angitt som den akseptable positive eller negative feilen i måleresultatet. Figuren under viser toleransen og hva den innebærer i risiko for en gjennomsnitts forbruker ved bruk av ulike typer måleredskaper. Toleransene for måleredskaper er stort sett gitt i krav som følger av europeiske direktiv implementert i norsk lovgiving. Det er ikke anledning til å fastsette snevrere toleranser enn det som følger av direktivene, da dette vil innebære en handelshindring.

Som figuren viser er det stor forskjell på toleransen og konsumentrisikoen for ulike typer måleredskap.

Toleranser og forbruk (konsumentrisiko)

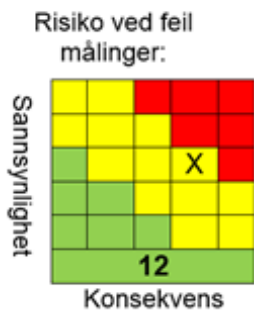

Risikoen ved feil måling påvirkes altså av både type måleredskap og omsetning. I tillegg vil størrelsen på feil og feilfrekvens påvirke.

Andelen måleredskaper som ikke oppfyller kravene er derfor ikke alene et godt mål på om målingene er tilstrekkelig nøyaktige. Fra 2016 benytter derfor Justervesenet en mer systematisk risikovurdering til grunn for vurdering av feilsituasjonen.

Hvilken endring i feilsituasjonen som har skjedd gjennom året, og hvilke konsekvenser feilmålinger og feil antas å ha.

For 2016 er risikovurdering gjennomført for de fleste områdene i tilsynsvirksomheten. Risikovurderingene som er foretatt søker for hvert tilsynsområde i hovedsak å gi svar på risikoen ved feil målinger.

Eksempel på et element i en risikovurdering for et tilsynsområde. Risikoen, det vil si sannsynlighet multiplisert med konsekvens, vises ved plassering av risikofaktoren i skjemaet, og som en tallverdi nederst i tabellen.

Se omtale av enkelte tilsynsområder senere i rapporten der risikoen omtales nærmere. Hovedbildet er at det ikke har skjedd vesentlig endring i risiko ved feil måling (feilsituasjonen) i løpet av året.

Hvilken endring i tilsynsmetoder som er gjennomført og hvilke resultater dette har gitt eller ventes å gi for feilsituasjonen og tilsynseffektiviteten

I 2016 har tilsynet blitt lagt om vesentlig, dette har hatt størst betydning for de tilsynsområdene som er årsavgiftfinansiert. Det er i 2016 derfor i mye større grad benyttet risikovurderinger som grunnlag for prioriteringer i tilsynet.

- Det er i 2016 benyttet mer ressurser på tilsyn med aktører med høy omsetning på områdene dagligvare og bensinstasjoner.
- Dialog med dagligvarebransjen har gitt en mer bevissthet og fokus hos en del av aktørene. Det er i 2016 observert en tydelig nedgang av feil måleresultater i dagligvarebransjen, samtidig som det er brukt betydelig mindre ressurser enn tidligere på området. Andelen observerte feil er imidlertid fortsatt høy.
- Det er brukt mer ressurser på tilsyn med veiing av fisk som landes. Justervesenet har i større grad hatt uvarslede tilsyn og tilsyn med bruk av måleredskap.
- Det er i større grad blitt gjennomført uvarslede tilsyn med taksametre i drosjenæringen. Samtidig er ressursbruken i tilsynet av taksametre redusert.

Den betydeligste endringen i 2016 har imidlertid dreid seg om å operasjonalisere og å ta i bruk mulighetene i den nye finansieringen, herunder ressursbruk i tråd med prioriteringene. Dette er et krevende arbeid. Det er trolig fremdeles en del potensiale for å ta ut mer effekt på dette området.

At Justervesenet p.t. ikke har IKT-løsninger som er tilpasset til å gi støtte i planlegging og gjennomføring av endret tilsyn, gjør at endringer er krevende.

Se omtale av enkelte tilsynsområder senere i rapporten.

Hvilke samfunnsøkonomiske effekter som oppnås som følge av de mulighetene et nytt avgifts- og gebyrsystem gir tilsynsvirksomheten

Fra 2016 er følgende områder omfattet av avgiftsfinansiering:

- Gjennomstrømningsmålere som benyttes for salg av drivstoff på bensinstasjoner
- Gjennomstrømningsmålere for salg av flytende gass (LPG)
- Vekter i dagligvarebutikker
- Vekter i post i butikk
- Taksametre i drosjer
- Fiskemottak
- Elektrisitetsmålere

Endringen gjør at det er mulig å effektivisere tilsynet. Som følge av andre virkemidler enn det periodiske tilsynet, kan tilsynet få mer effekt på feilsituasjonen med mer hensiktsmessig ressursbruk.

Et område som senere er omtalt i denne rapporten er dagligvarevekter, der Justervesenet med dialog og veiledning oppnår mer nytte for mindre ressurser.

Om dette totalt sett er en positiv samfunnsøkonomisk effekt er ikke med sikkerhet mulig å fastslå, da kostnadssiden hos brukerne ikke er kjent. Dagligvaretilsynet representerer allikevel et eksempel der dette høyst sannsynlig er tilfelle. Mer rettet ressursbruk som følge av at tilsyn utføres der risiko er høyest er også en samfunnsøkonomisk effekt som i 2016 er realisert eller delvis realisert både i dagligvarebransjen, hos fiskemottak og ved tilsyn med gjennomstrømningsmålere (bensinstasjoner).

Som en del av avgifts- og gebyrendringen ble det fra 2016 også innført et avviksgebyr, det vil si at der det avdekkes feil, så ilegges et gebyr til brukeren. Gebyrets formål er at dette skal gi et insentiv for brukerne til å sørge for riktige målinger og at utstyret er riktig. Det er ikke på bakgrunn av erfaringen så langt mulig å fastslå at dette har hatt en effekt som også gir en samfunnsøkonomisk positiv gevinst. Dette må evalueres nærmere på et senere tidspunkt.

Nærmere omtale av aktiviteten på enkelte tilsynsområder

I dette kapitlet blir aktiviteten på enkelte tilsynsområder omtalt nærmere. En del tilsynsområder er utelatt, disse vil det være naturlig å rapportere på i senere årsrapporter.

Tilsyn med elektrisitetsmålere

I 2016 har det vært stor aktivitet fra nettselskapenes sin side i forbindelse med utbytting av elektrisitetsmålere. Dette skjer fordi det for tiden installeres målere som inngår i Avanserte Måle- og Styringssystemer (AMS) i Norge. At alle målere nå byttes ut har åpenbart stor påvirkning for feilsituasjonen i fremtiden.

En måler som er merket i tråd med kravene i direktivet. Med dette erklærer produsenten at måleren oppfyller kravene som er satt idet måleren selges og tas i bruk.

I prosessen har Justervesenet vært i tett dialog med store aktører i bransjen, blant annet for å bidra til å øke sannsynligheten for at de nye målerne oppfyller kravene som stilles til elektrisitetsmålere. Det har fra sent i 2016 vært et økende antall forbrukerhenvendelser som skyldes overgangen til nye målere, der forbrukerne mistenker at målerne er feil. Alle nye målere som settes på markedet i Norge skal være samsvarsvurdert. Det vil si at de blant annet skal være vurdert i forhold til krav til målefunksjonen som er gitt i EU-direktiv. Justervesenet vil imidlertid tiden fremover bidra til tillit ved å føre tett tilsyn med de nye målerne for å sikre at det måles riktig, og for å avdekke eventuelle problemområder.

At det i Norge nå introduseres en ny målepark får betydning for Justervesenets tilsyn i fremtiden, og for risikoen på området. Justervesenet vil på bakgrunn av erfaringer i den nærmeste tiden vurdere risikoen på området nærmere. Justervesenet er i 2016 i ferd med å evaluere og vurdere tilsyn og krav under bruk for elektrisitetsmålere, og dette er et arbeid som fortsetter i 2017.

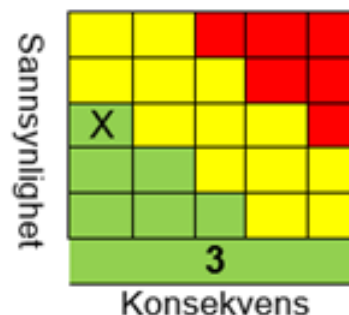
Veiing i dagligvarebutikker

Hovedpunkter:

- Observert endring i feilsituasjonen: Relativt uendret totalt sett, noe nedgang på målefeil.
- Det forventes mindre feil i 2017 som følge av at brukerne og leverandører av veieutstyr har mer fokus på området.

2016 er det første året det er utført tilsyn etter utplukk på bakgrunn av en risikovurdering. Det var forventet noe høyere andel observerte feil siden utvalget for tilsynet hadde som hensikt å treffe aktører hvor risiko var høyest. Det er totalt sett benyttet betydelig mindre tid til tilsynet i 2016 enn tidligere år.

Risiko ved feil målinger

Risiko for feil veiinger i dagligvaresektoren vurderes som stabil og lav.

Andelen feil som ble observert viste seg imidlertid å være relativt uendret fra tidligere i 2016. Feilregistreringene viser en nedgang på måletekniske feil sammenlignet med 2015. Det er derimot funnet flere tekniske mangler, dette er ofte knyttet til nytt utstyr og ny teknologi.

Holdninger til etterlevelse

Har bestemt seg for å ikke etterleve

Vil ikke etterleve, men innretter seg hvis risiko for oppdagelse

Forsøker å etterleve, men lykkes ikke alltid

Villig til å gjøre det riktige

Myndighetsstrategier for etterlevelse

Benytte lovgivningen maksimalt

Avskrekke ved oppdagelsesrisiko

Yte hjelp til etterlevelse

Gjøre det enkelt

Justervesenet har i 2016 fått rammebetingelser for tilsynet som gjør at tilsyn og virkemidler kan tilpasses til brukergrupper og enkeltbrukere. Justervesenet erfarer at de fleste aktørene i dagligvarebransjen ønsker å bidra til tillitt til målinger.

Mye av arbeidet som har vært rettet mot dagligvarebransjen de siste to årene har vært rettet mot de største kjedene. Konkret har det gått på å bevisstgjøre dem på deres ansvar for å ha måleredskaper som oppfyller kravene i forskriftene, oppfordre til egenkontroll av vekter og å skape gode rutiner for bruk og renhold av vekt. Dette ser ut til å begynne å ha effekt på feilsituasjonen.

I tillegg til dialog med brukere har det blitt arrangert møter med servicefirma, hvor regelverk og annen relevant informasjon har vært tema.

Tilbakemeldingene fra servicefirmaene har vært positive. Innføringen av gebyr for brudd på regelverk, ser også ut til å ha en positiv effekt på feilsituasjonen da dette gir et ekstra insentiv.

Tilbakemeldinger fra bransjen tyder på at de nå jobber mer aktivt for å forebygge brudd på regelverket.

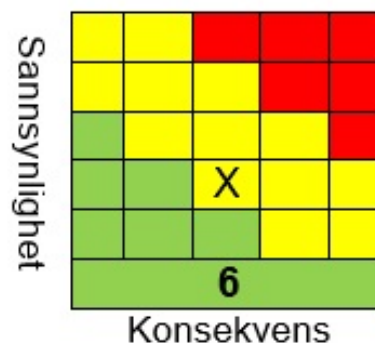
Taksametre

Hovedpunkter:

- Justervesenet har brukt mindre ressurser på tilsyn med taksametre enn tidligere.
- Risikoen for feil målinger vurderes som litt lavere enn tidligere (fra 9 til 6). Dette skyldes at feilfrekvensen er noe lavere da bransjen og leverandører til bransjen nå er godt vant med kravene og begynner å få bedre kunnskap om regelverket.
- Mye av tilsynsaktiviteten har vært knyttet til tilsyn med nymontering av taksametre (installasjonskontroll).
- Det har vært en økende bruk av uvarslet tilsyn, men dette er gjennomført i noe lavere grad enn ønskelig.
- Noe av muligheten ny finansiering gir er dermed tatt i bruk, men det er fremdeles behov for å forbedre ressursbruk og virkemidler i tilsynet.

Justervesenet har i 2016 bidratt mye i diskusjonene i WELMEC som foregår rundt ny formidlingsteknologi og fremveksten av apper som har mye av funksjonaliteten som finnes i de tradisjonelle taksametrene. Det er også mye diskusjon som angår GPS-teknologi og bruk av denne i taksametre. Det er trolig at dette vil prege tilsynsområdet også i tiden fremover.

Risiko ved feil målinger

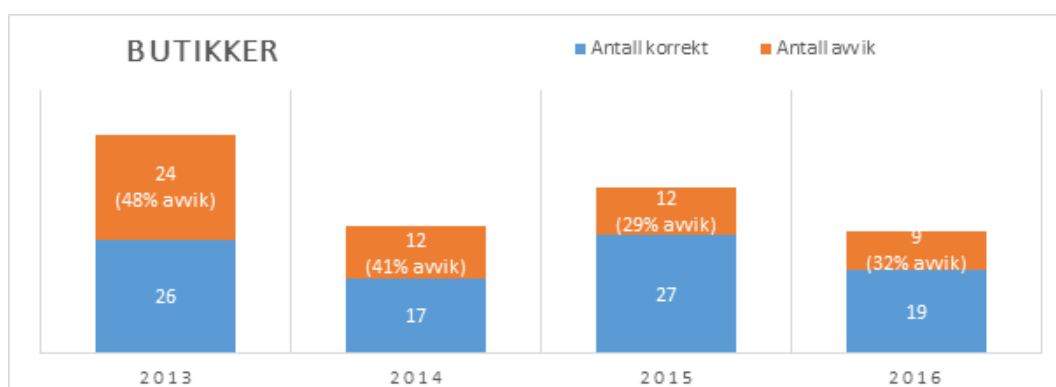
Tilsyn med varer av edelt metall

Risiko vurderes for dette området å være middels, det foreligger ingen grunn til å tro at dette vil endres den nærmeste tiden.

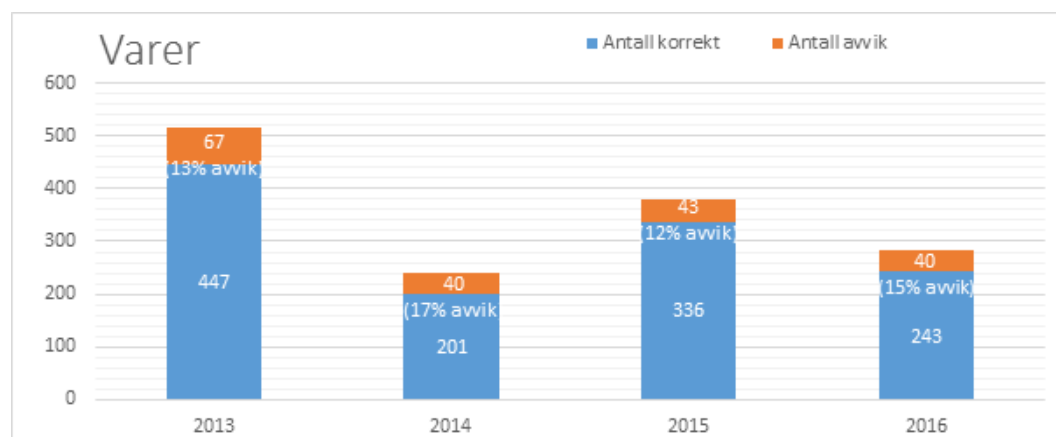
Justervesenet har i 2016 gjennomført informasjonstiltak og tilsyn i bransjen.

Avvik som oppdages under tilsyn har i 2016 blitt fulgt opp fortløpende. Tilsynsresultatene gir en pekepinn om avvikenes karakter og eventuelt hvor avvikene forekommer. Informasjonstiltak i bransjen utvikles i dialog med bransjeorganisasjoner på bakgrunn av funnene i tilsynet. Justervesenet får i tillegg henvendelser fra bransjen om regelverket og hvordan regelverket tolkes/praktiseres.

Se figurer under som viser endringen i mengde utført tilsyn, og avvik som er avdekket i tilsynet.

Antall virksomheter det er ført tilsyn med fordelt på virksomheter hvor det er funnet avvik fra regelverket og virksomheter hvor det ikke er funnet avvik.

Antall varer som er undersøkt fordelt på varer som ikke oppfyller krav i regelverket, og varer som oppfyller kravene i regelverket.

Avvikene gjelder hovedsakelig:

- Uregistrert ansvarsmerke, det vil si at den ansvarlige for innholdet ikke er korrekt registrert.
- At finheten er merket på feil måte, for eksempel i «karat» i stedet for tusendeler.

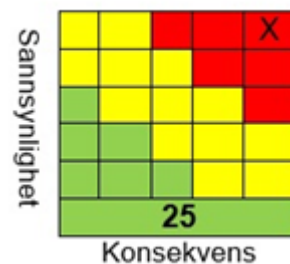
Det er i 2016 gjennomført tilsyn med finhet (analyse av innholdet) av 10 varer. 1 vare (10 %) viste seg å ha lavere finhet enn den angitte finheten. Justervesenet har foreløpig ikke tilstrekkelig data til å mene noe generelt om feilsituasjonen i bransjen.

Veiging ved fiskemottak og prosessering av fisk ved fiskemottak

Hovedpunkter:

- Risikoen ved feil målinger på området vurderes fortsatt som høy.
- Det er i 2016 gjennomført mer uvarslet tilsyn enn tidligere, det har vært mye fokus på bruk av måleredskap i tilsynet.
- Det er gjennomført veiledning og informasjonsvirksomhet mot enkeltaktører i bransjen.
- Det er i 2016 påstartet en prosess for at tilsynssamarbeidet mellom Justervesenet og Fiskeridirektoratet skal forbedres for å oppnå mer effekt.

Risiko ved feil målinger

Justervesenets risikovurdering for området som helhet er uendret fra 2016. Risikovurderingen baseres blant annet på bransjens omsetning og observasjoner fra tilsynet. Fiskeridirektoratet publiserer årlig en nasjonal strategisk risikovurdering som også omfatter risiko for feil måleresultater*. Det er stort samsvar mellom Justervesenets og fiskeridirektoratets risikovurderinger.

Førstehåndsverdien av fisk som landes i Norge var i 2016 ca. 22 mrd. kroner.

Tilsyn med landing av fisk er fra 2016 avgiftsfinansiert. Justervesenet har med den nye modellen fått mulighet til fleksibilitet i tilsynet, styrt mot de bedriftene hvor man har vurdert risikoen for feilmåling som stor. Tilsynet har i 2016 i stor grad vært uanmeldt, i motsetning fra tidligere hvor hovedregelen var forhåndsannmeldte tilsyn. Overgangen til et mer fleksibelt tilsyn har medført at man i større grad har kunnet avdekket feil bruk av måleredskapene. Det har også vært utført hyppige besøk hos enkeltaktører for å sikre etterlevelse av regelverket.

Finansieringsmodellen har gjort det mulig å drive med mer informasjons- og veiledningsarbeid rettet mot enkeltaktører.

Justervesenet og Fiskeridirektoratet startet i 2016 en formalisering av samarbeidet mellom etatene. I tiden fremover vil dette videreutvikles, blant annet med felles tilsyn, utveksling av informasjon og kompetanseutvikling. Dette vil kunne bidra til økt nytte av tilsynene, da både forståelse for hverandres behov og utvalget av tilsynsobjekt vil bli enda bedre. Man har i noen grad overlappende regelverk, og en størst mulig felles forståelse av dette er viktig, både for etatene, men også for aktørene som skal etterleve kravene i regelverket.

Det er vanskelig å fastslå hvor stor effekt nye tilsynsmetoder og bedre samordning av tilsynet vil få i tiden fremover. Det er imidlertid nå grunnlag for å utvikle tiltak og tilsyn mot bransjen som man antar vil ha bedre effekt og også bidra til mer tillit i bransjen enn tidligere.

Fiskeridirektør Liv Holmfjord og da fungerende direktør i Justervesenet, Hans Arne Frøystein, er fornøyde med samarbeidsavtalen som er laget. Bilde fra signeringen av avtalen som ble foretatt i januar 2017.

*<http://www.fiskeridir.no/Yrkesfiske/Dokumenter/Rapporter/2017/Nasjonal-strategisk-risikovurdering-NSRV-for-2017>, side 16

Distribusjon/utmåling av flytende petroleumsprodukter

Hovedpunkter:

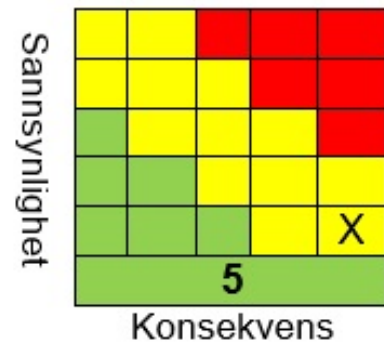
- Det er lav sannsynlighet for feil målinger.
- Aktører i bransjen har stort fokus på målinger.
- Justervesenet har i 2016 tatt i bruk nytt utstyr som gjør at tilsynet kan gjennomføres mer effektivt på flyplassmålere.

Det er lav hyppighet av feil på store målere. De er stabile og selskapene har et godt system for å oppfølge og vedlikeholde målerne. De økonomiske konsekvensene er store hvis en måler begynner å måle feil. Oljeselskapene prøver ofte å oppnå en målenøyaktighet som er bedre enn kravene som er fastsatt i regelverket.

Justervesenet har måleteknisk kompetanse og utstyr som benyttes i tilsynet. Utstyret sikrer at tilsynet gjennomføres effektivt, sikkert og miljøvennlig. I 2016 har aktører i bransjen investert mye i nytt utstyr for å imøtekomme krav om temperaturkorrigert måling som grunnlag for beregning av avgifter. Dette har medført stor aktivitet på området.

Det er i 2016 utviklet og bygd egen tilhenger med måleutstyr til bruk til målere på flyplasser. Dette for å utføre kontroll mer effektivt. Videre blir det mer praktisk for brukerne, blant annet som følge av at det nå er høyere sikkerhet for at det ikke introduseres forurensninger i drivstoffet. Denne blir tatt i bruk 1. kvartal 2017, og skal brukes på ca. 42 lufthavner i Norge.

Risiko ved feil målinger

En av justervesenets spesialbiler for tilsyn med store drivstoffanlegg.

Med denne tilhengeren spares det tid og penger for brukerne.

Laboratorievirksomheten

Målformulering i tildelingsbrevet for 2016:

3.1 Bidra til at målinger som utføres i næringslivet, forskningsinstitusjonene og forvaltningen er sporbare og tilstrekkelig nøyaktige.

Det etaten først og fremst skal oppnå på dette området er:

- at kalibreringstjenester og måleteknisk infrastruktur hos Justervesenet og de utpekte laboratoriene skal holde en så høy kvalitet som mulig, og ikke lavere enn minstekrav fastsatt av Justervesenet
- at kompetansen om måleteknikk skal holde et så høyt faglig kvalitetsnivå som mulig innenfor en rimelig ramme for ressursbruken på dette feltet
- at laboratoriefasilitetene og kompetansen skal utnyttes så effektivt som mulig
- at målinger gjort i industri, handel, forskning og forvaltning i Norge er i samsvar med internasjonale avtaler om måleenheter og har nasjonal og internasjonal aksept
- å opprettholde og videreutvikle målenormaler og formidle kalibreringstjenester

Formålet med måleloven er å sikre en måleteknisk infrastruktur som har tillit nasjonalt og internasjonalt, og å bidra til en effektiv bruk av samfunnets ressurser. Justervesenet legger derfor til grunn at virksomheten må oppfylle krav som blir stilt til nasjonale laboratorier internasjonalt. Kravene er nedfelt i Meterkonvensjonens avtale om gjensidig aksept av nasjonale normaler og kalibreringstjenester i nasjonale laboratorier og utpekte referanseinstitutt. Kravene omfatter 3 hovedelementer: Kvalitetssikring i samsvar med standarden NS-ISO/IEC 17025 eller tilsvarende; vellykket deltakelse i sammenlignende laboratorieprøvinger; publisering av beste måleevner på Meterkonvensjonens database. De 3 nevnte kravene er minstekrav som vil gjelde uansett hvilke kalibrerings- og måletjenester man tilbyr. Når disse internasjonale kravene er innfridd, vil også norske kunders og interessenters krav være oppfylt. Dette gjelder blant annet Norsk akkreditering sine krav til sporbare målinger hos laboratorier de akkrediterer, og krav om sporbarhet som sertifiseringsorgan stiller til bedrifter som vil bli sertifiserte. Justervesenet ønsker å utvikle sitt tjenestetilbud for å dekke de områdene og tjenestetypene der det er vesentlig etterspørsel i Norge. Statistikken for kalibreringstjenestene, vist under, er ett av flere viktige elementer i å vurdere samfunnsnyten.

Sentrale forutsetninger for å oppfylle formålet er at laboratorievirksomheten har hensiktsmessige laboratorier, en utstyrspark av høy kvalitet og kompetente medarbeidere. Justervesenet opplever det som utfordrende at det er lite midler tilgjengelig til utskifting, reparasjon og nyinvesteringer i utstyr. Store deler av utstyrsparken ble anskaffet i perioden 1995 – 2000 i forbindelse med etableringen på Kjeller, og det har nådd sin forventede levetid, både økonomisk og teknisk. Situasjonen kan sette både måletjenester og forskningsaktiviteten i fare, ved utstyrssvikt.

Justervesenet har rapportert om status for kvalitetssikring til Euramet e Vs tekniske komite for kvalitet i 2016, og sendt inn tilsvarende rapporter fra de utpekte instituttene. Justervesenet og de utpekte instituttene har også presentert sine kvalitetssystemer for komiteen på nytt og har fått erklært fornyet tillit. Nypresentasjon av kvalitetssystemene foregår ca. hvert 5. år.

Justervesenet deltar fortsatt jevnlig i sammenliknende målinger, hovedsakelig i regi av Euramet eller Meterkonvensjonen. I 2016 har Justervesenet blant annet deltatt i en sammenlikning innenfor temperaturmåling arrangert av Euramet. Videre har vi deltatt i en sammenlikning for analyse av gull- og sølvprøver, arrangert av Hallmarkingskonvensjonen og IAAO. Justervesenet har fortsatt mål om få akseptert flere måleevner i Meterkonvensjonens database. Dette gjelder også for de utpekte instituttene NILU og NIVA.

Justervesenet søkte i 2015 om akkreditering som grunnlag for nyutpeking som teknisk kontrollorgan. Dette var knyttet til endringer i de to direktivene Justervesenet er utpekt for. Endringen medfører at direktivene legger opp til at akkreditering er den foretrukne metoden for å demonstrere kompetanse som grunnlag for utpeking. Dette nye regimet kom på plass per 20. april 2016, da alle tekniske kontrollorgan måtte utpekes på nytt. Justervesenet er midlertidig nyutpekt som teknisk kontrollorgan mens akkrediteringsprosessen pågår. Bedømmelsesbesøk fra Norsk Akkreditering foregikk i hovedsak i september og oktober 2016. Akkrediteringsprosessen har krevd mye ressurser, men har også vært lærerik og løfter kvaliteten i tjenestene våre.

Med bakgrunn i krav fra Hallmarkingskonvensjonen søkte Justervesenet i 2015 også akkreditering for analyse av finhet av edelmetall. Dette hadde sin bakgrunn i at den metoden Justervesenet benytter, ikke aksepteres av konvensjonen uten akkreditering. Justervesenet besluttet i 2016 å trekke akkrediteringssøknaden, og valgte å legge til en alternativ metode for analyse av sølv, slik at konvensjonen ikke lenger ville kreve akkreditering.

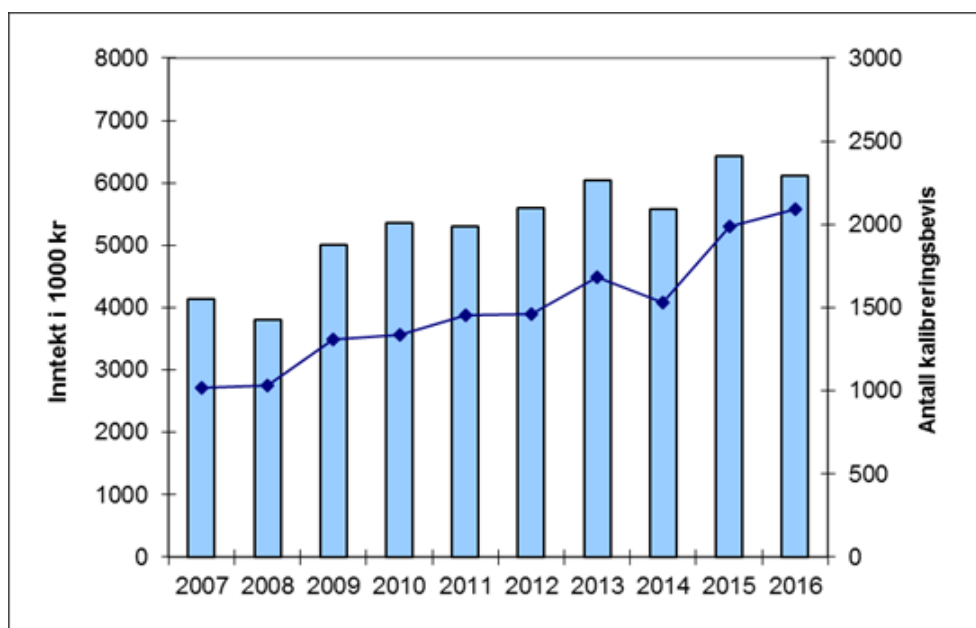
Bilde fra EURAMET GA-møtet i Oslo.

I mai 2016 arrangerte Justervesenet generalforsamlingen til Euramet e V, og møte i styringskomiteen for EMPIR-programmet i Oslo. Knappt 100 deltakere deltok i møteaktivitetene denne uka i slutten av mai. I forbindelse med disse møtene arrangerte vi et halvdags symposium om temaet energi. Vi hadde to nederlandske foredragsholdere som presenterte to EMRP-prosjekter samt to foredragsholdere fra Institutt for Energiteknikk som presenterte IFEs arbeid innenfor solcelleteknologi og kjernekraft. Møtedeltakerne hadde også omvisning i Strålevernets laboratorier på Østerås og i Justervesenet på Kjeller. Justervesenet har fått gode tilbakemeldinger på arrangementet.

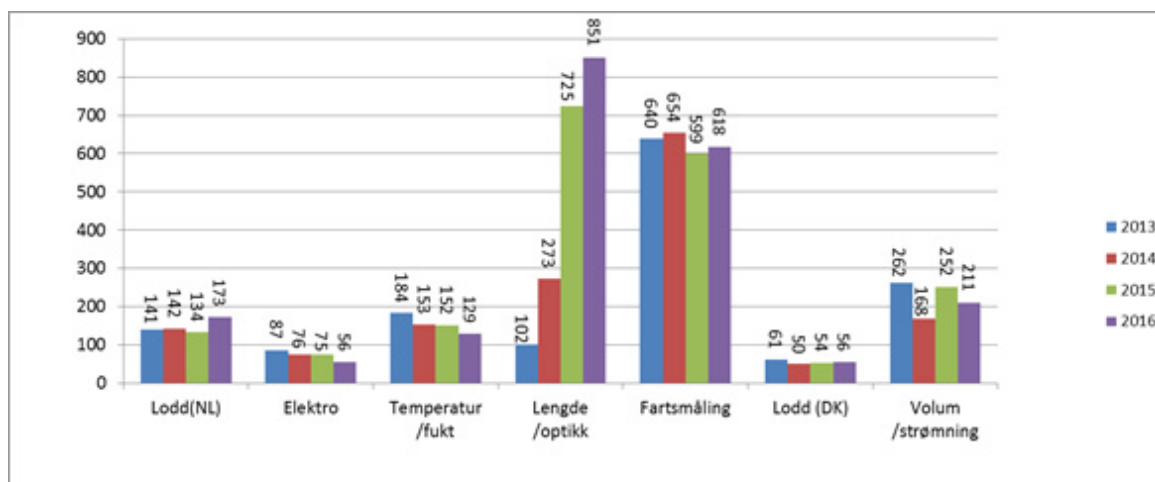
Justervesenets rolle som nasjonalt måleteknisk institutt innebærer at vi skal kunne levere både kalibrerings- og måletjenester i tillegg til å utvikle og spre kompetanse innen måleteknikk. For å holde et høyt nivå på tjenestene, utvikle nasjonale normaler for måleenheter og å spre kunnskap om måling, er vi avhengige av god kompetanse blant de tilsatte. Av samme grunner er det naturlig at et slikt miljø gjen-

nomfører forskning og utvikling, både i regi av de europeiske programmene EMRP/EMPIR, og i samarbeid med U&H-sektoren og andre institutt i Norge. For å fylle de rollene laboratoriet har, er det behov for en blanding av kompetanse som inkluderer ingeniør-/teknikerbakgrunn, mastergrad og doktorgradsnivå. På grunn av økt fokus på forskningsvirksomhet ved laboratoriet har vi gjennom nyansettelsene de seneste årene ansatt noen flere med doktorgradsbakgrunn. I tillegg har vi i 2016 hatt tre pågående doktorgrads-prosjekter. Forskingen er den viktigste kompetansehevende aktiviteten i organisasjonen og en fin samarbeidsarena med nasjonale og internasjonale miljøer. I tillegg trekker Justervesenet norske bedrifter inn i flere av prosjektene. Dette er et annet viktig samfunnsnytteperspektiv på litt lengre horisont.

Omfanget av kalibrerings- og måletjenester, herunder tjenester som teknisk kontrollorgan

Figuren viser utvikling i antall kalibreringsbevis (linje) og inntekter fra kalibreringstjenester (søyler) de siste 10 årene.

Figuren viser omfanget av kalibreringstjenester i Justervesenet de siste 4 årene.

Det økonomiske omfanget av kalibreringstjenestene var på 6,119 mill kroner i 2016, sammenlignet med 6,436 mill i 2015, en reduksjon på om lag 5 %. Tallet på kalibreringsbevis var 2094 i 2016, sammenlignet med 1991 i 2015, en vekst på om lag 5 %. Gjennomsnittlig inntekt per kalibreringsbevis var 2922 kroner, men som kommentert tidligere år er det svært stor variasjon i inntekt fra oppdrag til oppdrag. Vi ser en fortsatt vekst innenfor området «lengde/optikk» og «lodd». Dette skyldes i stor grad ytterligere økning i kalibreringer av utstyr for periodisk kjøretøykontroll. Videre ser vi nedgang innenfor «elektro» og «temperatur/fukt» og variasjoner innenfor «volum/strømning», dette skyldes sannsynligvis nedgang i oljerelatert næring.

Tabellen viser omfang av TKO-oppdrag for MID og NAWI-direktivene i 2016:

	Nye søknader i 2016	Behandlede søknader i 2016	Henlagte søknader i 2016	Søknader under behandling pr. 31.12.2016
MID modul B	0	4	1	5
MID modul G	8	6	0	16
MID modul F1	0	0	0	0
NAWI	1	0	0	2
Andre	1	1	0	3
SUM	10	11	1	26

I tillegg til oppdragene vist over har Justervesenet 2 kunder med eksisterende godkjenning av kvalitets-system for produksjonsprosessen for måleinstrument (1 for MID modul D og 1 for NAWI).

Tabellen viser utvikling av førstegangsverifikasjon for de siste 4 årene:

	2013	2014	2015	2016
MID modul F	135	258	238	276
NAWI modul F	2 078	2 054	2 135	1 420
SUM modul F	2 213	2 312	2 373	1 696

Hvilke nye kalibreringstilbud som er vurdert og eventuelt etablert, og hvilket samarbeid det er med andre norske aktører på dette feltet

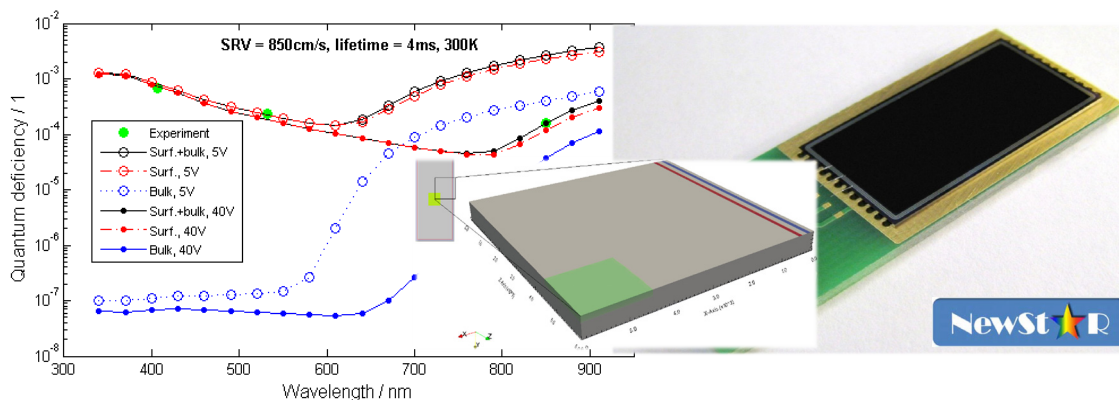
I 2016 er det ikke vurdert eller gjort vesentlige endringer i Justervesenets kalibreringstilbud. Innenfor analyse av edelmetall er det imidlertid etablert titrering som en ny metode for analyse av finhet av produkter av sølv. Denne metoden kommer i tillegg til den eksisterende ikke-destruktive metoden, som er basert på røntgenfluoresens. Som nevnt over har dette sin bakgrunn i krav fra Hallmarkingkonvensjonen. Kostnaden ved etableringen var moderate, og krevde kun mindre tilpasninger av et laboratorierom. På dette området er det ingen andre norske tilbydere.

Omfanget av kompetanseoppbygging og - overføring gjennom FoU-virksomhet, kursvirksomhet, rådgivning og øvrig kontakt med næringsliv, offentlige myndigheter og internasjonale fagmiljøer

Laboratoriet har fortsatt et stigende engasjement i forskningsprosjekt og rådgivningsoppdrag.

Her er en oversikt over Justervesenets engasjement i EMRP- og EMPIR-prosjekter i 2016:

- EMRP-prosjektet "NEWSTAR", om nye metoder og utstyr for måling av optisk effekt. (Oktober 2013 til oktober 2016)
- EMRP-prosjektet "Q-wave", nye metoder og utstyr for måling av vekselspanning og –strøm. (Juni 2013 til juni 2016)
- EMRP-prosjektet «IMPRESS», måling knyttet til industrielle utslipp. (September 2014 til september 2017)
- EMRP-prosjektet «LNGII» om måling av flytende naturgass, dette er en videreføring av et tidligere EMRP-prosjekt om same tema. (Juni 2014 til juni 2017)
- EMPIR-prosjektet «EMPRESS» om industriell temperaturmåling. Elkem Solar i Kristiansand er også norsk deltaker i tillegg til Justervesenet. (Mai 2015 til mai 2018).
- EMPIR-prosjektet «ACQPro» om spredning av resultater og anvendelser fra «Q-wave» prosjektet. (Mai 2015 til mai 2018)
- EMPIR-prosjektet «QuADC» om nye metoder for måling av elektrisk vekselspanning og bølgeformer (Juni 2016 til Juni 2019)
- EMPIR-prosjektet «TracePQM» om måling av elektrisk effekt og strøm kvalitet (Juni 2016 til Juni 2019)

Justervesenet hadde i NewStar prosjektet ansvar for å utvikle bedre silisiumdetektorer og gjennom bruk av avansert programvare beregne responsen til detektorene. Det er svært godt samsvar mellom eksperimentelle verdier og simulerte resultater. Dette baner vei for referanser som er billigere og mer nøyaktige enn eksisterende teknologi, og har en rekke anvendelsesmuligheter bl.a. innen helse og miljø.

I 2016 har Justervesenet gjennomført første fase i et prosjekt finansiert av Statnett, i samarbeid med Justervesenets søsterorganisasjoner i Finland og Frankrike. Det handler om sporbar og sikker tidsmåling i kraftsektoren. Prosjektet er planlagt videreført i 2017 og 2018.

Justervesenet gjennomførte høsten 2016 en sammenliknende laboratorieprøve for temperaturmåling med tre akkrediterte laboratorier fra Norge som deltagere. De akkrediterte laboratoriene trenger slike prøver for å underbygge sin kompetanse og måleevne overfor Norsk Akkreditering.

Tema for utlysning i EMPIR i 2016 var knyttet til måleteknikk for energi- og miljøanvendelser, måleteknisk forskning for standardisering samt for oppbygging av metrologikapasitet i nye medlemsland. Utlysningen kom 23. juni med søknadsfrist 5. oktober. Justervesenet holdt de utpekte instituttene og andre interessenter tett orientert om utlysningen. Justervesenet var med i fire søknader, og NILU i to søknader. Tre av søknadene som Justervesenet deltok i, og begge søknadene NILU deltok i, ble godkjent. Av de tre prosjektene Justervesenet er med i, omfatter ett videreføring av tidligere prosjekter om LNG-måling, ett måling av hydrogen som drivstoff, samt ett prosjekt måling av energisparing i elektronikk. NILUs to prosjekter omfatter utvikling av nye metoder for hhv. måling av aerosoler i atmosfæren og måling av nitrogendioksid. Dette er første gang NILU deltar i prosjekter i EMRP- og EMPIR-sammenheng. Institutt for energiteknikk (IFE) og SINTEF deltar også i hydrogenprosjektet. De nye prosjektene ventes å starte i perioden mai – september 2017, og skal vare i tre år.

Justervesenet har i 2016 signert en samarbeidsavtale med Kjeller Innovasjon (KI). Hensikten med avtalen er å utvikle mulighetene for å få til innovasjon fra forskningen i Justervesenet. KI har god kompetanse når det gjelder intellektuelle rettigheter, finansiering, bedriftsetablering og markedsstrategi.

En av Justervesenets ansatte, Marit Ulset Nordsveen, gjennomfører sitt doktorgradsprosjekt i fysikk. Det er samfinansiert av Institutt for teknologisystemer ved UiO og Justervesenet. Temaet i oppgaven er måling av optisk effekt og fundamentale konstanter.

To andre av Justervesenets ansatte gjennomfører doktorgradsprosjekter innenfor Forskningsrådets program for offentlige PhD. Therese Sørheim Stokkan gjennomfører et prosjekt som er knyttet til måling av optisk effekt, og hovedfokus er på studier og forbedringer av halvlederstrukturene som benyttes i optiske detektorer. Prosjektet gjennomføres i samarbeid med Universitetet i Oslo og IFE. Bjørnar Karlsen gjennomfører et prosjekt som er knyttet til måling av elektrisk vekselspenning med supraledelektronikk. Prosjektet gjennomføres i samarbeid med Høgskolen i Sørøst-Norge (HSN).

Eivind Bardalen, som er stipendiat ved Institutt for mikro- og nanosystemteknologi ved HSN, gjennomfører et PhD-studium på et tema som er tett koblet til arbeidet i EMRP-prosjektet «Q-wave». Helge Malmbekk fra Justervesenet er veileder.

I tillegg fullførte Aril Schultzen, student ved UiO, sin masteroppgave ved Justervesenet hvor han studerte svakheter ved GPS-systemet og utviklet en narresikker GPS.

Justervesenets ansatte har i 2016 forelest 2 emner ved Universitetssenteret på Kjeller (UniK):
Mastergradsemnet «Kvalitetssikret måleteknikk og statistiske analysemetoder», UNIK 4520, forelest av Helge Karlsson og Henning Kolbjørnsen.
PhD-/mastergradsemnet «Atomklokker, satellitnavigasjon og synkronisering», UNIK 4430/4930, forelest av Harald Hauglin.

Kurs og seminarer arrangert av Justervesenet:

Reidun Anita Bergerud: Bedriftsinternt kurs i temperaturmåling, 30. august 2016, Kjeller, 5 deltakere.

Helge Karlson, Åge Andreas Falnes Olsen og Henning Kolbjørnsen: Kurs «Beregning av måleusikkerhet» 15 og 16 mars 2016 hos JV, 13 deltagere.

Helge Karlsson og Henning Kolbjørnsen: Bedriftsinternt kurs i beregning av måleusikkerhet, 25. mai 2016, 14 deltagere.

Hans Arne Frøystein: «Energy for the future», symposium med 4 foredragsholdere i forbindelse med møter i Euramet GA og EMPIR-komiteen, 26. mai 2016, Oslo. Ca 100 deltakere.

Oversikt over publikasjoner, konferansebidrag og foredrag fra 2016:

Helge Karlsson, Åge Andreas Falnes Olsen, L. Pendrill: "Conformance assessment of electrical energy meters investigated by risk analysis – a case study", OIML Bulletin, Volume LVII, number 2, April 2016, page 5 – 20.
http://www.oiml.org/en/publications/bulletin/pdf/oiml_bulletin_april_2016.pdf

P. Pavlasek, A. Merlone, C. Musacchio, **Å. A. F. Olsen, R. A. Bergerud, L. Knazovicka:** "Effect of changes in temperature scales on historical temperature data", International Journal of climatology, volume 36, issue 2 February 2016, page 1005-1010. (Version of Record online: 19 JUL 2015 | DOI: 10.1002/joc.4404)
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/joc.4404/full>

Henning Kolbjørnsen: "Metrologisk (måleteknisk) sporbarhet og måleusikkerhet i praksis", bidrag på «Vannringen», 28-29.05.2016, Kristiansand, 56 deltakere.

Henning Kolbjørnsen: "Tank gauging of LNG for ship tanks", bidrag på «LNG training course» under LNG II prosjekt, 15.06.2016, NPL London, ca. 50 deltakere.

Harald Hauglin: «Tid og frekvens – en usynlig kritisk infrastruktur», bidrag til Teknas kurs «Ekom-infrastruktur, sikkerhet og sårbarhet», 21.november 2016, ca. 40 deltakere.

Tim Dunker, Harald Hauglin og Ole Petter Rønningen, "On temporal correlations in high-resolution frequency counting," 2016 European Frequency and Time Forum (EFTF), York, 4-7.04.2016, page 1-4.
<https://doi.org/10.1109/EFTF.2016.7477833>

Marit Ulset Nordsveen, Chi Kwong Tang og Jarle Gran. “Heat transfer modelling of a Predictable Photodiode Cryogenic Radiometer using COMSOL Multiphysics”, NanoNetwork Norway Annual Workshop, Trondheim, 13.-15. juni 2016, 93 deltakere.

Marit Ulset Nordsveen og Jarle Gran. “The revision of the SI units and its impact on our dual-mode detector”, Electro optics meeting, Voss, 13-15. april 2016, ca. 100 deltakere.

Jarle Gran, Stefan Kueck: “Highlights from TC-PR: SIQUTE – Single photon sources for quantum technologies”, EURAMET General Assembly, Oslo, 23. – 27. mai 2016, ca. 90 deltakere.

Jarle Gran: “EURAMET TC-PR report for CCPR meeting september 2016”, CCPR meeting, Paris, 19. – 23. September, ca. 45 deltakere.

Jarle Gran, Marit Ulset Nordsveen og Chi Kwong Tang, “Justervesenets development of new optical power standards”, Electro optics meeting, Voss, 13-15. april 2016, ca. 100 deltakere.

Chi Kwong Tang, Ingmar Müller, Ulrike Linke, Lutz Werner og **Jarle Gran,** “Experimentally measured and 3D device simulated quantum deficiency of silicon-based induced junction photodiodes”, Electro optics meeting, Voss, 13-15. april 2016, ca. 100 deltakere.

Harald Hauglin, “Precision sync industrial case: Air traffic management”, EURAMET TC-TF meeting, Espoo, 1-2. mars 2016.

Aril Schultzen, Harald Hauglin, Tim Dunker, Sverre Holm, “Interference Detection and Countermeasures in a GPS-Disciplined Chip-Scale Atomic Clock”, poster presentation, 2016 European Frequency and Time Forum (EFTF), York, 4 –7. april 2016.

Harald Hauglin, «Nye behov og muligheter for distribusjon av tidssynkronisering», KOTE Telematikkforum sør, Geilo, 2. november 2016, ca 50 deltakere.
<http://www.kote.no/soer2016/program/>

Harald Hauglin, «Nye behov og muligheter for distribusjon av tidssynkronisering», KOTE Telematikkforum nord, Tromsø 9. november 2016, ca 30 deltakere.
<http://www.kote.no/nord2016/program/>

Tim Dunker, «Måling av tid: Fra stjerner og spindellev til lasere og superkalde atomer», Skedsmo Rotarys fagdag for realfagselever, Forsvarets Forskningsinstitutt, 2. mars 2016.

Tim Dunker, «The revision of the International System of Units and its consequences», 43rd Annual European Meeting on Atmospheric Studies by Optical Methods, 15-19 August 2016, Winchester, UK.

Bjørnar Karlsen, Kåre Lind, Helge Malmbekk og Per Øhlckers. *Simulation and development of high precision Voltage dividers and buffer for AC voltage metrology up to 1 MHz*. 12th IEEE Conference on Ph. D. Research in Microelectronics and Electronics (PRIME), juni 2016 (page 1-4).

Bjørnar Karlsen, Kåre Lind, Helge Malmbekk og Per Øhlckers. *Development of high precision voltage dividers and buffer for AC voltage metrology up to 1 MHz*. 2016 Conference on Precision Electromagnetic Measurements (CPEM 2016), juli 2016 (page 1-2).

Eivind Bardalen, Thai Anh Tuan Nguyen, **Helge Malmbekk**, Oliver Kieler, Muhammad Nadeem Akram og Per Øhlckers. *Packaging of fiber-coupled optoelectronic module for cryogenic voltage standards*. 6th IEEE Electronic System-Integration Technology Conference (ESTC), september 2016 (page 1-4).

Eivind Bardalen, Thai Anh Tuan Nguyen, **Helge Malmbekk**, Oliver Kieler og Per Øhlckers. *Packaging of fiber-coupled module for Josephson junction array voltage standards*. 2016 Conference on Precision Electromagnetic Measurements (CPEM 2016), juli 2016 (page 1-2).

Utnyttelsesgraden av laboratoriene og kompetansen

Status for utnyttelsesgraden av laboratoriene i bygget til Justervesenet på Kjeller er uendret i 2016. Alle laboratorierom er tatt i bruk, bortsett fra 2 som nå er benyttet som lager. Dette er samme status som i 2015, og betyr at vi har bra fleksibilitet med hensyn til laboratorieareal. Vi vurderer også om det er nødvendig å omprioritere internt i bruken av rommene til ulike oppgaver ettersom det skjer endringer i omfang, prosjekter, utstyr og metoder på de ulike fagområdene.

Når det gjelder utnyttelsesgrad av kompetanse har ikke Justervesenet utviklet konkrete måltall. Det arbeides på flere hold for å tilpasse kompetansen og arbeidsmåter i laboratorievirksomheten. I forbindelse med en sterkere satsning på forskning og utvikling har vi gjennom de siste årene satset på å få flere medarbeidere med forskerutdanning, både gjennom ansettelser i ledige stillinger og gjennom etablering av flere doktorgradsprosjekter for våre ansatte. Personellet innenfor laboratorievirksomheten er spredt utover et relativt stort spenn av ulike fagområder, med få kvalifiserte for hvert område. For å bøte på denne sårbarheten har vi derfor prioritert å lære opp og kvalifisere flere medarbeidere til å kunne håndtere måleoppdrag på flere fagområder. Dette gir også mer varierte oppgaver for flere av medarbeiderne. Vi vil fortsette arbeidet med forbedret styring av prosjekter samt effektivisering og automatisering av arbeidsprosessene der det lar seg gjøre.

Etablere samarbeid med referanselaboratorier som tar ansvar for sporbarhet på områder som Justervesenet ikke dekker selv

Justervesenet har samarbeid med de utpekte referanseinstituttene Statens Strålevern, Norsk institutt for luftforskning og Norsk institutt for vannforskning. Samarbeidet er regulert gjennom egne avtaler, og omfatter også krav til kvalitetssikring som er stilt i Meterkonvensjonen sin MRA-avtale. Justervesenet dekker også medlemskapet i Euramet e V på vegne av de utpekte instituttene og det norske kontantbidraget i EMPIR, på samme måten som for EMRP. I Meterkonvensjonen fortsetter arbeidet med å modifisere krav til utpekte institutt, og Justervesenet vil holde tett kontakt med de utpekte instituttene i Norge.

Økonomiske rammer for 2016

Nedenfor presenteres informasjon om Justervesenets ressursrammer og ressursbruk for 2016, herunder kommentarer til nøkkeltallene fra del II. Flere kommentarer kan også leses under ledelseskomentaren i del VI, årsregnskapet.

Tildelinger

Justervesenets samlede utgiftstildeling (post 01-29) for 2016 utgjorde kroner 127 068 000, jf. bevilgningsrapportering og note A. Bevilgningsregnskapet og note B for utgifter viser en merutgift på kroner 4 051 481 på post 01 og 21. Som tabell i del II viser så ble utnyttelsesgraden av bevilgningen (inkl. merinntekter) på 99 %.

Justervesenet hadde tildeling til større utstyrsanskaffelser og vedlikehold på post 45 på kroner 3 500 000. Her ble 1 472 966 brukt til IT-utvikling i 2016 og derav en overførbar bevilgning til neste år på kroner 2 027 034 jf. note B.

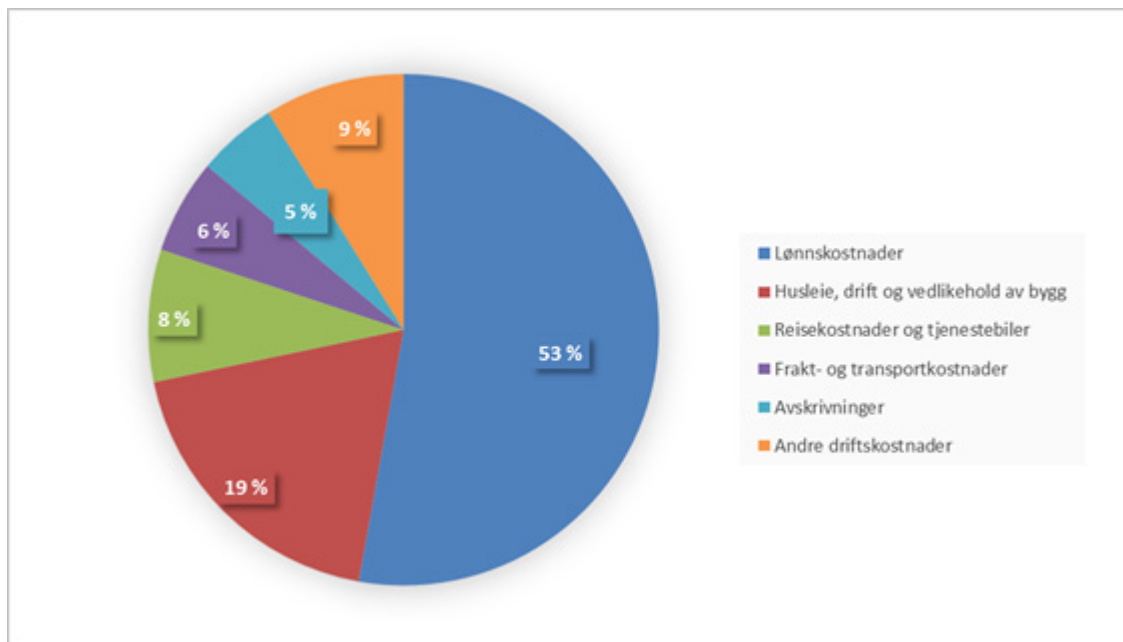
Inntektskravet for 2016 var samlet på kroner 91 444 000. Endring for året var en vridning i at deler av inntekter fra gebyrer istedenfor skulle komme via avgifter. Totalt sett ga inntektene en merinntekt på kroner 5 364 573, og da en overførbar bevilgning til neste år på kroner 1 275 392 jf. beregninger i note B.

Driftskostnader

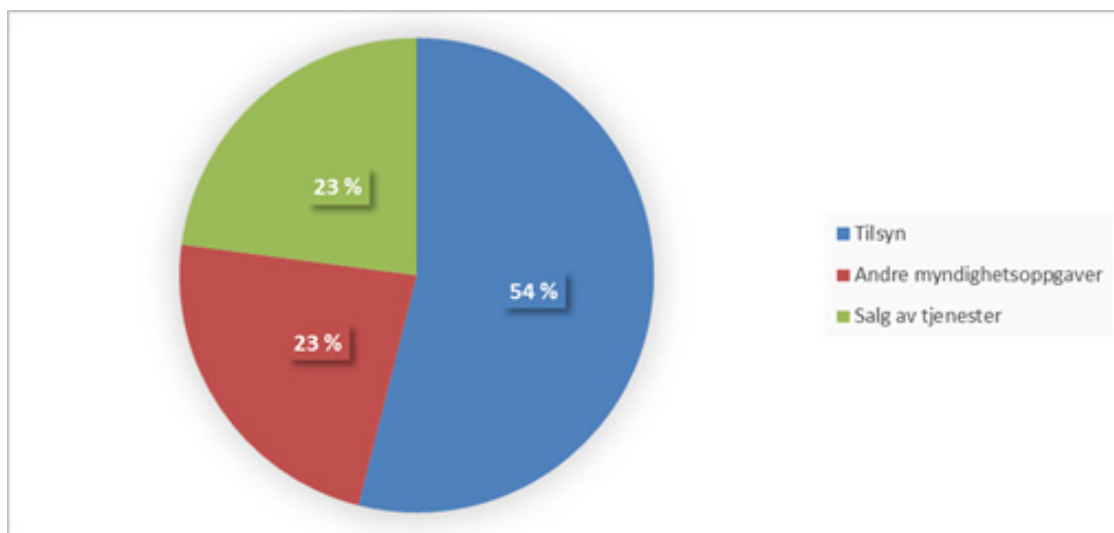
Driftskostnadene rapportert i resultatregnskapet var kroner 131 467 741. Driftskostnadene økte med 3,5 % sammenlignet med 2015. Størsteparten av økningen skyldes lønn, bruk av innleid personell fra vikarbyrå, lableie og veiledning relatert til doktorgradsprosjekter, samt frakt og transportkostnader i forbindelse med oppdrag. Figurene under viser sammensetning av driftskostnadene for 2016 på artsnivå. Lønn og sosiale utgifter utgjorde 53% av driftsutgiftene og utgjør en 3,4 % økning fra 2015, i tillegg er det benyttet interne ressurser til IKT-utvikling som er balanseført. Lønnskostnader per årsverk økte med 2,1%. Utgifter til husleie, drift og vedlikehold av bygg utgjør 19 % av de totale driftskostnadene, hvor størstedelen gjelder bygget på Kjeller som er spesialbygd for Justervesenet sin virksomhet.

Når det gjelder driftskostnader fordelt på virksomhetsområdet, står tilsyn for den største andelen av kostnadene. For andre myndighetsoppgaver er ressursbruk knyttet til vedlikehold og opprettholdelse av normaler, deltakelse i internasjonale prosjekter (delfinansierte), nasjonalt og internasjonalt samarbeid, publikasjoner og foredrag. Salg av tjenester omfatter kalibrerings-,TKO- og andre oppdrag. De totale kostnadene er hovedsakelig fordelt etter timeforbruk som kan henføres direkte til de forskjellige oppgavene.

Driftskostnader fordelt på art

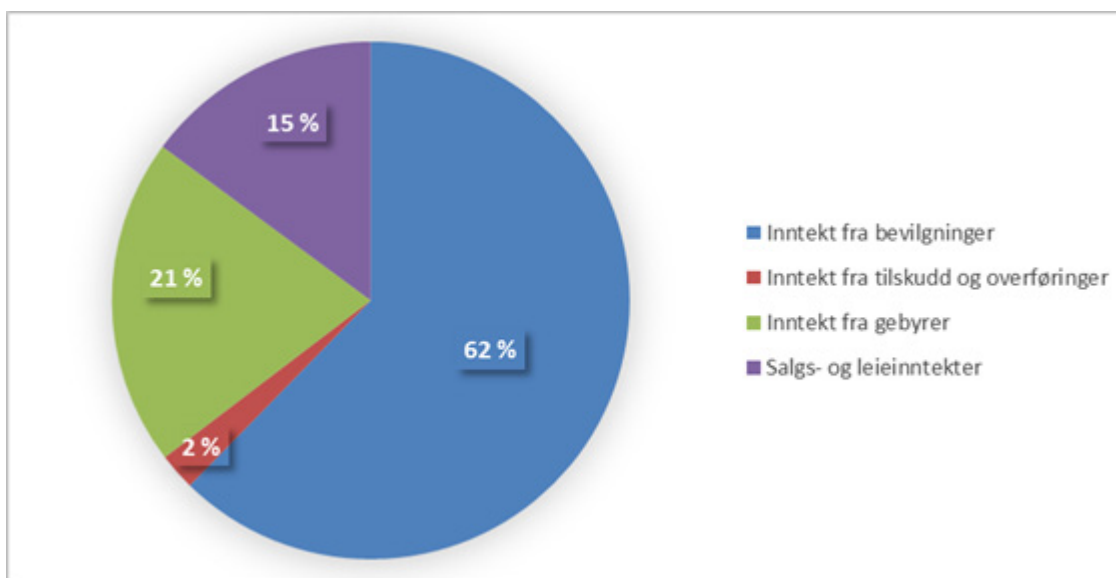

Driftskostnader fordelt på virksomhetsområdet

Driftsinntekter

Driftsinntekter rapportert i resultatregnskapet var kroner 131 467 741, og er en økning fra 2015 med 5 %. Inntekter fra gebyrer hadde en nedgang på 59 % ettersom inntektene fra tilsyn i 2016 skulle komme delvis i form av avgifter, som ikke er en del av driftsinntektene. Flesteparten av disse avgiftene ble innkrevd og postert via Statens innkrevingsentral, slik at de ikke sees direkte i virksomhetsregnskapet til Justervesenet, men kan leses i oppstilling av bevilgningsregnskapet og note 6. Økning i inntekt fra tilskudd og overføringer er relatert til deltakelse i flere prosjekter. Etterspørselen etter tjenester har samlet sett økt, og inntekten har økt med 16 % fra 2015. Figur nedenfor viser fordelingen av driftsinntektene.

IV. Styring og kontroll av virksomheten

En overordnet vurdering av styring og kontroll

I Justervesenets kvalitetspolitikk heter det blant annet:

«Formålet med kvalitetssystemet er å sikre at Justervesenets arbeid tilfredsstiller alle relevante krav i samsvar med norske lover og forskrifter, internasjonale avtaler og standarder, eksempelvis NS-EN ISO/IEC 17025. Justervesenet sine aktiviteter skal belaste det ytre miljøet så lite som mulig og ivareta omsynet til helse, miljø og sikkerhet.»

Kvalitetssystemet omfatter både administrative rutiner som gjelder hver og en medarbeider og rutiner innenfor de spesifikke administrative fagområdene som økonomi, personal, IKT osv. Kvalitetssystemet dekker også Justervesenets spesifikke fagområder, slik som utredning, sporbarhet, kalibrering, tilsyns- og kontrollaktivitet osv. Justervesenet gjennomfører planmessige internrevisjoner og revisjon med innleide fagspesialister på utvalgte områder. Revisjonsaktiviteten bidrar til at systemet holdes ved like og følges. Hovedinntrykket fra ledelsens gjennomgang viser at kvalitetssystemet etterleveres. I 2016 har Justervesenet videreført arbeidet med å bli akkreditert som grunnlag for utpeking som Teknisk kontrollorgan. Ved årsskiftet 2016/2017 ligger vi godt an til å kunne avslutte prosessen i første del av 2017. I påvente av akkrediteringsprosessen er Justervesenet midlertidig utpekt fra 20.04.2016.

For årlig oppfølging av måloppnåelse og økonomistyring, har ledergruppen og avdelingene en løpende oppfølging. Måloppnåelse blir gjennomgått med en grundig risikovurdering etter første kvartal og deretter andre tertial. Dersom det oppstår vesentlige endringer, blir risiko vurdert oftere. Hele ledergruppen er involvert i arbeidet med vurdering av risiko og risikoreduserende tiltak. Økonomirapporter utarbeides og følges opp mot periodisert budsjett i ledergruppen hver måned. Kombinasjonen av risikovurderinger og tett økonomisk oppfølging gjør oss i stand til raskt å kunne iverksette tiltak og eventuelt varsle departementet hvis måloppnåelse er i fare.

Menon Business Economics leverte i januar 2016 rapporten fra etatsgjennomgangen av Justervesenet. Rapporten hadde hovedfokus på tilsynsvirksomheten. Hovedkonklusjonen var positiv, men de pekte på flere mulige forbedringstiltak, herunder strategiutvikling, en bedre organisering av tilsynsvirksomheten samt utvikling av Justervesenets IKT-systemer. Aktuelle tiltak er gjennomgått i samarbeid med NFD.

Justervesenet startet en strategiutviklingsprosess i 2016, og planlegger ferdigstilling i første del av 2017. Arbeidet har inkludert flere idedugnader og workshoper med ledelsen og avdelinger/distriktskontorer samt intervjuer med brukere og kunder. Kjeller Innovasjon har bidratt i prosessen.

Både eksisterende eldre IKT-fagsystem og begrenset integrasjon med Justervesenets administrative systemer, samt mindre muligheter for digitalt samarbeid med brukere og kunder er til hinder for en mer effektiv analyse, planlegging, gjennomføring og oppfølging av virksomheten. Derfor er det sterkt behov for å gjennomføre en større utvikling av systemene. Det ble bevilget noe investeringsmidler for 2016, og i tillegg fikk Justervesenet støtte gjennom DIFIs medfinansieringsordning for IKT-utvikling. Prosjektet startet i 2016 og er planlagt fullført ved utgangen av 2018.

Stillinger, rekruttering og likestilling

Justervesenet har i 2016 disponert 94 årsverk etter fratrukket sykefravær. Pr. 31.12.16 var det totalt 102 ansatte, med 98 i faste stillinger og fire midlertidig ansatte, hvorav tre i vikariat. To av de fast ansatte arbeider deltid (en kvinne og en mann). Fire ansatte hadde midlertidig reduksjon i stillingen, tre pga. omsorg for barn og en pga. sykdom/arbeidsavklaring. Justervesenet har også en tidligere ansatt engasjert på timer med pensjonistlønn.

Åtte av de fast ansatte er over 62 år.

I 2016 har tre menn begynt i faste stillinger i Justervesenet. (I tillegg har det vært fire midlertidig ansatte i 2016, hvorav én kvinne.)

Gjennomsnittslønnen for alle ansatte var pr. 31.12. kr 45 843 pr. mnd. For kvinner kr 45 086 og for menn kr 46 129 pr. måned.

Ved utgangen av året var kvinneandelen 27,5 %.

Justervesenet har i 2016 vært ledet av fungerende direktør, og ledergruppa har inklusive fungerende direktør bestått av to kvinner og to menn.

Vedlegg «Tilstandsrapport – kjønn» viser flere detaljer for 2015 og 2016 fordelt på kjønn.

Det er sju fast ansatte med innvandrerbakgrunn i Justervesenet, og dette er uendret fra 2015.

HMS, arbeidsmiljø, oppfølging av sykefravær og IA-avtalen

Planlagte tiltak innen helse, miljø og sikkerhet har vært gjennomført i 2016, det gjelder blant annet brannøvelser, vernerunder og helsekontroller.

Justervesenet har gjennomført en medarbeiderundersøkelse i 2016. Resultatene fra undersøkelsen ble presentert og gjennomgått med AMU, tillitsvalgte og alle ansatte, i fellesskap og grupper. Arbeidet følges opp, og det planlegges tiltak for hele Justervesenet og avdelingsvis.

Gjennomsnittlig sykefravær for alle ansatte i 2016 var 6,07 %, mens det i 2015 var på 4,82%. Dette er en del høyere enn tidligere, og det er lengre fra måloppnåelsen for nærvær som er satt til 96 %. Dette kan dels forklares med at det i 2016 var flere langtidssykemeldte. Justervesenet går aktivt inn for å tilrettelegge for at langtidssykemeldte kan komme tilbake til jobb hvis mulig, samtidig som det jobbes aktivt med sykefraværsoppfølging generelt.

Ytre miljø

For Justervesenet sin aktivitet, på Kjeller og ute i felt, er det innført rutiner og prosedyrer for å ta vare på miljøet. Tilsynsaktiviteten medfører en stor grad av transport av personell og utstyr. Tjenestebilene er godt vedlikeholdt slik at de ikke påvirker ytre miljø mer enn nødvendig.

Tiltaksplanen for HMS og IA oppdateres av ledelsen og AMU jevnlig, og omfatter også tiltak relatert til vern av ytre miljø.

Samfunnsikkerhet og beredskap

Justervesenet samarbeider med Statsbygg om en sikkerhets- og sårbarhetsanalyse som blant annet innebærer en grunnsikring av bygget på Kjeller. Vi ser for oss at planleggingen av tiltak blir ferdigstilt i løpet av høsten 2017, og dette arbeidet vil omfatte en oppdatering av sikkerhets- og beredskapsplanen.

Justervesenet har i 2016 rapportert til NFD angående sikkerhetstilstanden i sivil sektor for vårt ansvarsområde. Videre har vi rapportert til NFD om nasjonalt rammeverk for digital hendelseshåndtering og til handlingsplan for informasjonssikkerhet i statsforvaltningen.

Direktør for Justervesenet har fått mobiltelefon med Topsec-kryptering. Det ble gjennomført en beredskapsøvelse høsten 2016 der systemet ble testet mot departementet, og dette fungerte som forutsatt.

I forbindelse med innføring av årsavgift ble det utviklet og lansert en ny portal for rapportering fra ulike bransjer i næringslivet. Det ble engasjert et eksternt firma som gjennomførte en sikkerhetstest/inn-trengningstest for denne løsningen. Sikkerheten ble vurdert som særdeles høy.

Det er stort fokus på informasjonstrygghet og det jobbes med å oppfylle kriteriene som er satt av NSM. (jfr. rapportering 01.05.).

Som en teknisk etat har vi et komplekst nettverk med kontorer, laboratorier og arbeid i felt. Særlig laboratoriene har mye PC-styrt måleutstyr, og de PC-ene kan ikke alltid oppgraderes og oppdateres i samme tempo som på kontorene. Vi har derfor arbeidet med en effektiv segmentering av nettverket, og prioritert det slik at innføringene av NSMs tiltak vil ha best effekt.

Tiltak 1 og 2 som omhandler oppgradering av program- og maskinvare samt installasjon av sikkerhetsoppdateringer, er gjennomført for kontorer, men foreløpig ikke for laboratorier. Tiltak 3 som innebærer å ikke tildele sluttbrukere administratorrettigheter og tiltak 4 som omhandler blokkering av ikke-autoriserte programmer, er under innføring.

Digitalisering/IKT

Innføring av årsavgift medførte behov for større endringer i fagsystemer og tilhørende integrasjoner mot økonomisystemet. Data utveksles med Brønnøysundregistrene og Statens Innkrevingsentral. Eksterne leverandører kunne ikke levere system på så kort tidsfrist. Systemer og brukerportal ble utviklet internt og tatt i bruk fortløpende gjennom året.

IKT-prosjektet, som skal modernisere systemene for saksbehandling og planlegging av tilsyn og tjenester, har vært i en forprosjektfase med søknad om midler fra Difis medfinansieringsordning. Det ble utarbeidet en behovsanalyse og en gevinstrealiseringsplan i forbindelse med denne søknaden.

Etter tildeling av midler fra Difi er IKT-prosjektet over i en prosjektfase som er planlagt å vare ut 2018. I samråd med Difi er det gjennomført en dialogkonferanse med aktuelle leverandører, for bedre å forstå hva markedet kan tilby, som et ledd i en innovativ anskaffelse. Innspillene vi fikk i etterkant av konferansen vil bli brukt videre i prosjektet inn i 2017.

Saksbehandling og arkiv

	2013	2014	2015	2016
Journalposter publisert i OEP	43 063	43 109	42 934	34 837**
Innsynsbegjæringer/dokumenter	187/500	122/289	138/445	92/245
Klager på innsyn	0	0	0	0
Kontrollsaker og førstegangsverifikasjon modul F *)	15 864	14 407	12 703	8 618
Kalibreringssaker *)	442	440	434	456

*) Kontroll- og kalibreringssakene kan omfatte ett eller flere instrumenter og rapporter/bevis.

***) Nedgangen i antall dokumenter skyldes blant annet at det ikke journalføres kontrollrapporter fra stikkprøvekontroller i taxinæringen der man ikke fant avvik.

Kommunikasjonsarbeid

2016 var et hektisk, men interessant år for Justervesenets kommunikasjon med brukerne. Årsavgiften ble innført for flere av tilsynsområdene, og dette medførte et stort informasjonsbehov hos tusenvis av brukere. I den forbindelse ble det mange informasjonsbrev, temasider på nettet, en egen telefonlinje for brukerservice etc. En vikar ble leid inn for å avhjelpe med henvendelsene.

Innføringen av årsavgiften ga utslag i noen nyhetsoppslag, noe som også var ventet. Fagansvarlig for fiskemottak var på NRKs distriktssending og redegjorde for regelverk. Noen av Justervesenets medarbeidere var også på TV i andre sammenhenger. Prosjektingeniør fra tilsynsavdelingen stilte som fagmann i en uhytellig test hos Forbrukerinspektørene, og fagansvarlig for tid- og frekvens var på TV2-nyhetene i forbindelse med skuddsekundet. En pressemelding om skuddsekundet medførte for øvrig mange presseoppslag.

Justervesenets fagfolk på lengde gjennomførte en stor test av meterstokker og annet lengdemålstyr, i regi av Forbrukerrådet. Dette medførte fin publisitet for Justervesenet.

Medarbeidere fra Justervesenet har bidratt på vitenskapelige konferanser, publisert forskningsarbeid, holdt foredrag og kurs, og med dette bidratt til å profilere Justervesenet som en kunnskapsbedrift.

På tampen av året fikk Justervesenet implementert nytt intranett basert på Sharepointplattformen. Det nye intranettet gir fine muligheter for samhandling og gjør dokumentbehandling enklere.

Brukereffekter

I løpet av året har det vært gjennomført flere dybdeintervjuer av personer som representerer ulike brukergruppers organisasjoner. Det har gitt nyttig input til strategiarbeidet som ble startet opp i 2016, samt en mulighet til å kunne kommunisere bedre med brukerne videre.

For Justervesenets måletjenester, spesielt kalibreringstjenestene, benyttes en fast webbasert tilbakemelding. Dette har vært benyttet i flere år, og vurderes å gi et godt bilde av kundenes opplevelse av våre tjenester. Kort tid etter at hvert enkelt kalibreringsoppdrag er gjennomført får den aktuelle kunden en e-post med påloggingsinformasjon til en kort spørreundersøkelse. Kunden kan velge å være anonym eller ikke. Gjennomgående er tilbakemeldingene på tjenestene positive. Det vi opplever som forbedringsmuligheter er å få kortere leveringstider på TKO-oppdrag.

v. **V**urdering av framtidutsikter

UTVIKLINGSTREKK

Betydningen av nøyaktig måling forventes å øke framover, samtidig som måleteknologien er i stadig utvikling. Områder som energi, miljø, helse, kommunikasjon og stadig mer komplekse IKT-system er drivende for denne utviklingen. Det vil være en utfordring for Justervesenet å følge med i utviklingen for å sikre at vår kompetanse og virksomhet fortsatt skal være relevant i samfunnet. Det betyr at vi må ha evne til å tilpasse oss utviklingen, gjennom tilsynsformer og tjenestetilbud.

UTVIKLING AV JUSTERVESENET

Justervesenet har en høy grad av tillit i det norske samfunnet, og oppfattes av mange som en «garantist» for at det måles korrekt i Norge. Det er viktig å beholde denne tilliten, men det oppnår vi neppe med å gjøre det samme som i dag. Framover ligger det en rekke utfordringer slik det er beskrevet under. Justervesenet vil arbeide videre med en utvikling av organisasjon og ledelse, samt en tydeliggjøring av strategien. I Januar 2016 leverte Menon Business Economics en evaluering av Justervesenet, med hovedvekt på tilsynsvirksomheten. Hovedinntrykket var positivt, men Menon anbefalte en rekke mulige forbedringstiltak. Tiltakene er gjennomgått i samarbeid med Nærings- og fiskeridepartementet. Justervesenet arbeider videre med noen prioriterte tiltak, herunder utvikling av en strategi som planlegges ferdigstilt første halvår 2017, etablering av en bedre organisering av tilsynsvirksomheten og sist men ikke minst å utvikle IKT-løsningene til etaten. Justervesenet er inne i en prosess med profesjonisering av tilsynet og tjenesteleveransene. Som resten av offentlig sektor ser vi også et sterkere fokus på effektivisering og målbare samfunnseffekter.

ØKONOMI

Justervesenets instrumenter og normaler er en viktig og nødvendig ressurs for å kunne utføre våre oppgaver. Dette gjelder både laboratorie- og tilsynsaktiviteten. I flere år har investeringene vært lavere enn avskrivningene. I tillegg ble mye utstyr anskaffet i perioden 1995-2000 i forbindelse med at Justervesenet ble etablert på Kjeller, og har derfor nådd slutten på sin levetid. Det betyr at det er et betydelig investeringsbehov de nærmeste årene. Det skjer også en rask teknologisk utvikling som gjør at det nå finnes bedre og mer effektivt utstyr tilgjengelig på flere områder. I forbindelse med ny finansieringsmodell for Justervesenet i 2016, ble det foreslått en løsning som også kunne løse investeringsutfordringene, men dette ble ikke realisert i statsbudsjettet. Til første risikovurdering for 2016 la Justervesenet fram en oversikt over behov for utstyrsinvesteringer de nærmeste årene. Dette har ikke materialisert seg i budsjettene for Justervesenet, og situasjonen er fortsatt svært krevende.

Det nye systemet for finansiering som ble etablert i 2016 har en faglig god profil, men kan måtte tilpasses noe for å bedre inntjeningen. I ettertid har det vist seg at en del av forutsetningen som ble lagt til grunn ikke stemmer, og de nye gebyrene gir ikke den forventede inntekten. Det er videre viktig å få på plass en god og rettferdig avgiftsmodell når det gjelder tilsynsavgift for fiskemottak, som både bransjen og Justervesenet kan leve godt med.

Videre er etaten opptatt av at det samlede inntjeningskravet reflekterer en effektiv og risikobasert oppgaveløsning.

FORSKNING OG UTVIKLING, MED VEKT PÅ DELTAKELSE I EMPIR

Justervesenet har målsetting om en økt aktivitet innenfor EMPIR sammenliknet med EMRP. Det er konkurranse om prosjektene, og vi forsøker å delta i noen flere søknader enn tidligere for å øke sjansene. Videre er det en utfordring å trekke med eksterne miljøer i industri, universitetssektoren og andre institutter. Vårt samarbeid med institutt for teknologisystemer ved UiO, Kjeller (tidligere Universitets-sentret på Kjeller), UiO og HSN om doktorgradsprosjekter, danner også et godt grunnlag for utvikling av videre forskningssamarbeid. I 2017 starter 3 nye EMPIR-prosjekter der Justervesenet deltar, som omfatter energiøkonomisering i elektrisk utstyr, måling av LNG samt måling av hydrogen. Justervesenet skal i 2017 evaluere deltakelsen i EMRP- og EMPIR-programmene, med fokus på nytte for norske interesser. Samtidig er EMPIR-programmet på overordnet nivå gjenstand for en midtveisevaluering, som også blir et viktig bidrag i arbeidet med å etablere et oppfølgende program fra 2020.

UTVIKLING AV TJENESTETILBUDET

Justervesenets tilbud av måletekniske tjenester er i en god utvikling med betydelig vekst i omsetningen. Det er vesentlig å kunne respondere på næringslivets og myndighetenes behov. Justervesenets leverer også sporbarhet til de kommersielle akkrediterte kalibreringslaboratoriene i Norge. Vi ser blant annet for oss en videre utvikling innenfor måling knyttet til ressurser som energi og vann, samt måling knyttet til tunge samfunnsinteresser som kraftforsyning, kommunikasjon og navigasjon. Justervesenets rolle som teknisk kontrollorgan (TKO) er under utvikling i forbindelse med nyutpekingen per 20. april 2016. Vi forventer å bli akkreditert i løpet av første del av 2017. Vi har lagt ned et betydelig arbeid på kvalitetsheving og profesjonalisering av TKO-virksomheten, og dette vil fortsette framover.

Å TA I BRUK MULIGHETENE ETTER ENDRING I FORSKRIFT OM MÅLENHETER OG MÅLING OG NY FINANSIERINGSFORM FOR TILSYNET

Forskrift om målenheter og måling ble fra 2014 endret slik at den åpner for mer fleksibilitet i tilsynsformer enn tidligere. Dette ga Justervesenet mulighet til å utføre mer målrettet tilsyn. Den nye finansieringsformen med årsavgift på visse områder innført fra 2016 gir Justervesenet ytterligere fleksibilitet i valg av tilsynsmetoder og bidrar til at Justervesenet i enda større grad kan utvikle et tilsyn som bidrar til formålet i lov om målenheter, måling og normaltids. Omlegging til tilsyn som utnytter disse mulighetene videreføres i 2017.

Justervesenets IKT-systemer representerer imidlertid fortsatt en hindring for å utnytte effektene av omlegging i regelverk og finansiering fullt ut. Selve gjennomføring av de nye tilsynsformene medfører også vesentlig endring i arbeidsmetodene og behov for kompetanseutvikling. Justervesenet er videre avhengig av å etablere gode metoder for måling av effekt av tilsynet etter hvert som vi får mer erfaring med risikobasert tilsyn.

TILTAK INNEN FISKERISEKTOREN

Risikobasert tilsyn i form av uanmeldte eller aksjonsbaserte tilsyn, som en påbygning av det ordinære tilsynet innen fiskeindustrien har vært gjennomført fra 2013. Innføring av årsavgift på dette området gir Justervesenet mulighet til å gjennomføre tilsyn langt mer effektivt enn tidligere. Justervesenet og Fiskeridirektoratet har i 2016 startet et samarbeidsprosjekt for å utvikle samhandlingen mellom etatene for å forbedre felles måloppnåelse knyttet til veiing av fisk. Dette arbeidet videreføres i 2017. Fiskeridirektoratet vil være en naturlig samarbeidspartner når Justervesenet innfører nye tiltak på dette området. Justervesenet samarbeidet også med Fiskeridirektoratet i internasjonal sammenheng for å formidle spesielle behov Norge har knyttet til målinger av fisk.

UTVIKLING INNENFOR ENERGISEKTOREN

Energi i form av naturgass, LNG og hydrogen benyttes i stadig større omfang, noe på ordinær driftsbasis og noe mer forsøksvis. En økende del av elektrisitetsproduksjonen kommer fra nye fornybare ressurser, og elektrisitet tas i bruk innen transport. Energiproduksjon og –distribusjon er en kritisk infrastruktur i samfunnet. Justervesenet kan bidra til å løse noen av de måletekniske utfordringene og til å styrke robustheten knyttet til kraftnettet. Regelverket som Justervesenet forvalter gjelder kun på visse områder og uten endring vil dette kunne medføre en ulik behandling og ulik tillit til måleresultater avhengig av energikilde og bruk. Dette oppfattes av brukerne som en uklar situasjon, og for de ulike bransjene i energisektoren kan det gi uheldige virkninger i form av skjev økonomisk belastning avhengig av om området er underlagt krav eller ikke. Det er derfor viktig at Justervesenet vurderer gjeldende regelverk innen energisektoren i lys av dette.

NYE MÅLEMETODER I LOVREGULERT BRUK

Den raske teknologiske utviklingen og digitaliseringen gjelder også for målinger og måleredskaper. Dette medfører metoder for måling helt eller delvis utenfor rammene av det regelverket regulerer i dag. Måleredskaper underlagt lovregulering er i stor grad styrt digitalt, og databehandling– og overføring er ikke lenger lokalisert ved redskapet. Dermed er det mer krevende å vurdere hvor grensene for måleredskapet går. Det oppstår mange situasjoner der det blir uklart om regelverk gjelder, og hva regelverket innebærer for nye metoder som regelverket dekker. Dette er utfordringer som også er tema i de internasjonale foraene Justervesenet deltar i.

Justervesenet viderefører i 2017 en utredning rundt mulighetene for å sette funksjonelle krav til GPS-baserte applikasjoner som kan brukes som alternativer til taksametre i persontransport. Denne utredningen ser hen til utviklingen innen delingsøkonomi for øvrig nasjonalt og på europeisk plan. I tillegg vil den berøre flere sentrale temaer knyttet til digital styring av måleredskaper og overføring av måledata som også vil være aktuelt ved moderniseringen av mer tradisjonelle måleredskaper som for eksempel vekter.

DIGITALE UTFORDRINGER

Justervesenets fagsystemer er inne i en fornyelsesprosess. Justervesenet har fått tildelt midler gjennom Difis medfinansieringsordning. Prosjektet skal på bakgrunn av en gjennomført behovsanalyse levere IKT-verktøy for effektiv saksbehandling og planlegging, som er de områdene vi ser størst gevinstpotensiale i. Gjennomsnittlig levetid på fagsystemer er ca. 10 år, og i løpet av den tiden vil mest sannsynlig måten vi arbeider på forandres. Vi må derfor lage nye IKT-løsninger som er modulære, slik at enkeltkomponenter kan skiftes ut i takt med endrede arbeidsoppgaver. Samtidig skal dagens arbeidsprosesser gjennomgås, og det skal vurderes om det er andre måter å gjøre oppgavene på. IKT er i en rivende utvikling, og det kan være hensiktsmessig å vurdere ny IKT-teknologi i samarbeid med aktuelle leverandører. Det gjennomføres en innovativ anskaffelse samarbeid med Difi, for å få til et IKT-prosjekt med dynamiske og fremtidsrettede løsninger.

Mens dette pågår må vi sørge for at dagens systemer holder hjulene i gang, og oppgavene våre løses tilfredsstillende. Siden endringer allerede skjer i form av overgang til årsavgift, arbeider vi parallelt med nye løsninger som dekker det behovet. Sammen med løsningene fra IKT-prosjektet skal dette sys sammen til et nytt IKT- system for Justervesenet.

VI. Årsregnskapet

Ledelseskomentarer årsregnskapet 2016

Formål

Justervesenet er underlagt Nærings- og fiskeridepartementet, og er et ordinært statlig forvaltningsorgan. Justervesenets overordnede mål er å sikre nasjonal og internasjonal tillit til norske målinger og målere-sultater.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til Bestemmelser i økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet, krav fra Nærings- og fiskeridepartementet og iht. til de statlige regnkapsstandardene (SRS). Årsregnskapet gir et dekkende bilde av Justervesenet disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Bevilgningsrapportering

I 2016 har Justervesenet samlet disponert en utgiftsbevilgning på kr. 127 068 000, herav kr. 3 500 000 til større utstyrsanskaffelser. Opprinnelig inntektskrav var på kr. 100 344 000, men ble nedjustert ved nysaldering til kr. 91 444 000. I forhold til utgiftsbevilgningen viser regnskapet en merutgift på kr. 4 051 481 på driftsutgifter, mens større utstyrsanskaffelser viser en mindreutgift på kr. 2 027 034. Avregnet mot merinntekten på totalt kr. 5 364 573, gir dette et overførbart beløp på henholdsvis post 01 og 21 med kr. 1 258 092 og kr. 17 300, samt kr. 2 027 034 på post 45, som anmodes overført til neste år.

Artskontorapportering

Artskontorapporteringen viser at av utgifter til drift og investeringer på kr. 129 192 147 har 54 % gått med til lønn og sosiale utgifter. Det er gjennomført investeringer for kr. 4 032 086, derav 3,0 millioner til utskiftning av eldre/slitt utstyr og anskaffelse av nytt teknisk utstyr i laboratorie- og tilsynsvirksomheten. Øvrige investeringer gjelder videreutvikling og utskiftning av programvare, it- og kontorutstyr. Det vil også i årene fremover være behov for å investere i nytt teknisk utstyr til både laboratorie- og tilsynsvirksomheten, samt videreutvikling av programvare. Av lønnsutgiftene for 2016 inngår også kostnader til egenutvikling av programvare på kr. 1 231 756. Utbetalinger til drift har økt med 6 %. Størsteparten av de økte utgiftene er relatert til lønn og innleid personell, blant annet som følge av oppstartskostnader i forbindelse med overgang fra gebyr- til avgiftsfinansiering, samt utgifter til laboratorieleie og veiledning relatert til doktorgradsprosjekter. Inntektene for salg av tjenester, tilskudd og overføringer har økt, mens det for gebyrer har gått ned hovedsakelig på grunn av endret finansieringsordning hvor deler av tilsynet nå finansieres via avgifter. Justervesenet har utnyttet driftsbevilgningen sin med 99 % i 2016.

Virksomhetsregnskapet etter SRS

Resultatregnskapet viser at samlede driftsinntekter er 6 millioner høyere enn i 2015. Dette skyldes blant annet økte inntekter på salg av tjenester, tilskudd og overføringer. Nedgangen i gebyrinntektene skyldes som nevnt at deler av tilsynet nå finansieres via avgifter, som igjen medfører en økning i inntekt fra bevilgning ettersom avgifter ikke er en del av driftsinntektene.

Totale driftskostnader viser en økning på 3,5 %. Størsteparten av økningen skyldes lønn, bruk av innleid personell, lableie og veiledning relatert til doktorgradsprosjekter, samt frakt og transportkostnader i forbindelse med oppdrag. Lønn og sosiale kostnader har økt med 3,4 % fra 2015. I tillegg er det benyttet interne ressurser til it-utvikling, hvor kostnaden er balanseført.

Balansen er redusert med 8 %. Anleggsmidlene viser en nedgang på 4 %, da avskrivninger er større enn nyinvesteringer. Ellers er det fordringer som står for den største nedgangen, ettersom det er mindre gebyrinntekter og at avgifter kreves inn via Statens innkrevingssentral og ikke går via Justervesenet sine regnskaper. Endringen i statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler tilsvarer endringer i anleggsmidler. Den kortsiktige gjelden har økt delvis relatert til mer mottatt forskuddsbetaling for prosjekter og fordringene er redusert som følge av at vi ikke krever inn avgifter selv, noe som gjenspeiles i avregning med statskassen, jf. note 7A.

Når det gjelder forskjeller mellom kostnader i periodisert regnskap og bevilgningsregnskapet, viser det periodiserte regnskapet kr. 2,3 millioner høyere kostnader. Av dette er kr. 0,8 millioner relatert til periodiserte kostnader og kr. 1,5 millioner relatert til at avskrivninger er større enn investeringer. For mer detaljer om bokført og rapportert mellomværende mot statskassen, se note 7B.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Justervesenet. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert pr 01.03.2017, men revisjonsberetning antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2017.

Kjeller, 01.03.2017

Geir A. Samuelsen
direktør
Justervesenet

Prinsippnote til bevilgningsregnskapet etter SRS 2016

Årsregnskap for Justervesenet er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av november 2016 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement. Direktoratet for økonomistyring har, med hjemmel i delegert myndighet etter Reglement for økonomistyring i staten § 3 første ledd, gitt Justervesenet unntak fra bestemmelsene punkt 3.4.3.2 siste ledd, slik at virksomheten ved oppstilling av bevilgningsrapportering kan benytte hjelpekolonner.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- d) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "Netto rapportert til bevilgningsregnskapet" er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet.

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap. De to hjelpekolonnene viser inntekter som Statens innkrevingsentral, etter fullmakt, har postert på kapittel og post som tilhører Justervesenet, samt samlet avvik mot tildeling.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap.

De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Årsregnskap 2016

Oppstilling av bevilgningsrapportering, 31.12.2016							Hjelpekolonne	Hjelpekolonne	
Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling *	Regnskap 2016	Merutgift (-) og mindregift		
0902	Justervesenet	01	Driftsutgifter	A	123 169 000	127 217 235	-4 048 235		
0902	Justervesenet	21	Spesielle driftsutgifter	A	399 000	402 246	-3 246		
0902	Justervesenet	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	A	3 500 000	1 472 966	2 027 034		
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift	01	Driftsutgifter			6 208 792			
<i>Sum utgiftsført</i>					127 068 000	135 301 239			
Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling	Regnskap 2016	Merinntekt og mindreinntekt (-)	Postert av andre i henhold til avgitte belastningsfullmakter**	Avvik i henhold til tildeling
3902	Justervesenet	01	Gebyrinntekter		28 500 000	31 340 524	2 840 524	545 000	3 385 524
3902	Justervesenet	02	Ymse inntekter		0	1 210 000	1 210 000		
3902	Justervesenet	03	Inntekter fra salg av tjenester		16 000 000	20 975 463	4 975 463		
3902	Justervesenet	04	Oppdragsinntekter		344 000	402 246	58 246		
5574	Justervesenet	75	Tilsynsavgift		46 600 000	725 398	-45 874 602	41 609 941	-4 264 661
5700	Folketrygdens inntekter	72	Arbeidsgiveravgift			8 421 554			
<i>Sum inntektsført</i>					91 444 000	63 075 186			
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet						72 226 053			
Kapitalkontoer									
60080801	Norges Bank KK /innbetalinger					59 503 214			
60080802	Norges Bank KK/utbetalinger					-132 053 930			
709410	Endring i mellomværende med statskassen					324 662			
<i>Sum rapportert</i>						0			
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)									
Konto	Tekst				2016	2015	Endring		
626009	Aksjer				98 153	98 153	0		
709410	Mellomværende med statskassen				3 729 775	4 054 437	-324 662		

* Samlet tildeling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter. Se note B for nærmere forklaring.

** Statens innkrevingssentral har fullmakt til å inntektsføre på kap/post 390201 og 557475

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
090201	1 255 000	121 914 000	123 169 000
090221	53 000	346 000	399 000
090245		3 500 000	3 500 000

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/mindregift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter(-)	Merutgift(-)/mindregift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger(-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
090201		-4 048 235		-4 048 235	5 306 326			1 258 092	6 095 700	1 258 092
090221		-3 246		-3 246	58 246			55 000	17 300	17 300
090245	"kan overføres"	2 027 034		2 027 034				2 027 034	2 027 034	2 027 034

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Spesifikasjon av merinntekter/mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt og avgitte belastningsfullmakter

Kapittel og post	Stikkord	Merinntekt/ mindreinntekt (-)	Inntektsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter(+)	Merinntekt/ mindreinntekt (-) etter avgitte belastningsfullmakter
390201		2 840 524	545 000	3 385 524
390202		1 210 000	0	1 210 000
390203		4 975 463	0	4 975 463
557475		-45 874 602	41 609 941	-4 264 661
Sum				5 306 326

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter

Justervesenet har fullmakt til å overskride bevilgninger under kap. 902, post 01 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3902, post 01 og 03 og under kap. 5574, post 75, samt fullmakt til å overskride bevilgning på kap. 902, post 01 med 1,2 mill. kroner mot tilsvarende merinntekt på kap. 3902, post 02. Det er fullmakt til å overskride bevilgning for kap. 902, post 21 mot tilsvarende merinntekt under kap 3902, post 04. Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

Stikkordet "kan overføres"

Beløpet stammer fra tildelinger gitt innenfor de to siste budsjettår og virksomheten lar beløpet inngå som en del av overført beløp

Inntektsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter

Statens innkrevingssentral har stått for innkreving av årsavgifter og deler av gebyrene, og har således hatt en posteringsfullmakt på kap/post 557475 og 390201.

Mulig overførbart beløp

Justervesenets ubrukte bevilgning på kapittel/post 090201 beløper seg til 1,26 millioner kroner. Dette beløpet er under grensen for overføring på 5 prosent, og hele beløpet regnes som mulig overføring til neste år.

Justervesenets ubrukte bevilgning på kapittel/post 090221 beløper seg til kr 55.000. Dette beløpet er over grensen for overføring på 5 prosent, og mulig overført beløpet til neste år er kr 17 300.

Justervesenets ubrukte bevilgning på kapittel/post 090245 er 2,03 millioner kroner. Dette beløpet kan overføres i sin helhet.

Mulig overføring til neste år er en beregning, og Justervesenet får tilbakemelding fra Nærings- og fiskeridepartementet om endelig beløp som overføres til neste år.

Årsregnskap 2016

Oppstilling av artskontorrapporteringen 31.12.2016

	2016	2015
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Innbetalinger fra gebyrer	31 005 359	66 054 020
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	3 815 164	1 083 366
Salgs- og leieinntekter	18 772 545	17 181 770
Andre driftsinntekter	99 700	9 500
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>	53 692 769	84 328 656
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetalinger til lønn	70 645 189	65 356 912
Andre utbetalinger til drift	54 514 872	52 835 328
<i>Sum utbetalinger til drift</i>	125 160 061	118 192 240
Netto rapporterte driftsutgifter	71 467 293	33 863 584
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Innbetaling av finansinntekter		
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>	0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetaling til investeringer	4 032 086	5 060 662
Utbetaling til kjøp av aksjer		
Utbetaling av finansutgifter		
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>	4 032 086	5 060 662
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter	4 032 086	5 060 662
Innkrevningsvirksomhet og andre overføringer til staten		
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	1 060 563	115 880
<i>Sum innkrevningsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>	1 060 563	115 880
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler		
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)	8 421 554	7 790 440
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)	6 208 792	5 890 907
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>	-2 212 762	-1 899 532
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet	72 226 053	36 908 833
Oversikt over mellomværende med statskassen		
Eiendeler og gjeld	2016	2015
Fordringer	90 500	111 376
Kasse	14 679	11 122
Skyldig skattetrekk	-2 581 138	-2 383 322
Skyldige offentlige avgifter	-119 833	-491 039
Annen gjeld	-1 133 983	-1 302 574
Sum mellomværende med statskassen	-3 729 775	-4 054 437

Årsregnskap 2016

Resultatregnskap

	Note	31.12.2016	31.12.2015
Driftsinntekter			
Inntekt fra bevilgninger	1	81 906 537	41 602 940
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	3 044 810	1 456 635
Inntekt fra gebyrer	1	26 934 174	65 675 024
Salgs- og leieinntekter	1	19 551 139	16 799 544
Andre driftsinntekter	1	31 081	1 000
<i>Sum driftsinntekter</i>		131 467 741	125 535 144
Driftskostnader			
Varekostnader		279 944	154 557
Lønnskostnader	2	69 401 845	67 099 046
Avskrivninger på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	3,4	6 693 680	6 435 883
Nedskrivninger av varige driftsmidler og immaterielle eiendeler			
Andre driftskostnader	5	55 092 272	53 351 839
<i>Sum driftskostnader</i>		131 467 741	127 041 325
Driftsresultat		0	-1 506 181
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter			
Finanskostnader			
<i>Sum finansinntekter og finanskostnader</i>		0	0
Resultat av periodens aktiviteter		0	-1 506 181
Avregninger og disponeringer			
Avregning med statskassen (bruttobudsjetterte)	7	0	1 506 181
<i>Sum avregninger og disponeringer</i>		0	1 506 181
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Avgifter og gebyrer direkte til statskassen	6	981 278	195 490
Avregning med statskassen innkrevingsvirksomhet		981 278	195 490
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd til andre			
Avregning med statskassen tilskuddsforvaltning			
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		0	0

Årsregnskap 2016

Balanse

	Note	31.12.2016	31.12.2015
EIENDELER			
A. Anleggsmidler			
I Immaterielle eiendeler			
Forskning og utvikling			
Programvare og lignende rettigheter	3	2 872 058	2 124 706
Immaterielle eiendeler under utførelse			
<i>Sum immaterielle eiendeler</i>		2 872 058	2 124 706
II Varige driftsmidler			
Tomter, bygninger og annen fast eiendom			
Maskiner og transportmidler	4	30 574 788	32 649 014
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	4	3 059 075	3 268 160
Anlegg under utførelse			
Infrastruktureiendeler			
<i>Sum varige driftsmidler</i>		33 633 863	35 917 174
III Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler	8	68 989	68 989
Obligasjoner			
Andre fordringer			
<i>Sum finansielle anleggsmidler</i>		68 989	68 989
Sum anleggsmidler		36 574 910	38 110 869
B. Omløpsmidler			
I Beholdninger av varer og driftsmateriell			
Beholdninger av varer og driftsmateriell	9	33 928	36 188
<i>Sum beholdning av varer og driftsmateriell</i>		33 928	36 188
II Fordringer			
Kundefordringer	10	5 869 993	7 896 646
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	11	1 266 069	2 484 793
Andre fordringer	12	7 968 093	7 577 973
<i>Sum fordringer</i>		15 104 155	17 959 412
III Bankinnskudd, kontanter og lignende			
Bankinnskudd			
Kontanter og lignende	13	14 679	11 122
<i>Sum bankinnskudd, kontanter og lignende</i>		14 679	11 122
Sum omløpsmidler		15 152 762	18 006 722
Sum eiendeler		51 727 671	56 117 591

Årsregnskap 2016

Balanse

	Note	31.12.2016	31.12.2015
STATENS KAPITAL OG GJELD			
C. Statens kapital			
I Virksomhetskaptal			
<i>Sum virksomhetskaptal</i>		0	0
II Avregninger			
Avregnet med statskassen (bruttobudsjetterte)	7	-8 436 123	-3 776 353
<i>Sum avregninger</i>		-8 436 123	-3 776 353
III Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler			
Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	3,4	36 505 921	38 041 880
<i>Sum statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler</i>		36 505 921	38 041 880
Sum statens kapital		28 069 798	34 265 528
D. Gjeld			
I Avsetning for langsiktige forpliktelseser			
Avsetninger langsiktige forpliktelseser			
<i>Sum avsetning for langsiktige forpliktelseser</i>		0	0
II Annen langsiktig gjeld			
Øvrig langsiktig gjeld			
<i>Sum annen langsiktig gjeld</i>		0	0
III Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		8 404 867	6 600 534
Skyldig skattetrekk		2 581 138	2 383 322
Skyldige offentlige avgifter		1 809 852	1 814 988
Avsatte feriepenger		5 980 328	5 838 026
Mottatt forskuddsbetaling	11	2 034 043	1 117 604
Annen kortsiktig gjeld	14	2 847 646	4 097 589
<i>Sum kortsiktig gjeld</i>		23 657 874	21 852 063
Sum gjeld		23 657 874	21 852 063
Sum statens kapital og gjeld		51 727 671	56 117 591

Regnskapsprinsipper

Virksomhetsregnskap avlagt i henhold til de statlige regnskapsstandardene (SRS)

Virksomhetsregnskapet er satt opp i samsvar med de statlige regnskapsstandardene (SRS).

Åpningsbalanse

Åpningsbalansen ble utarbeidet pr. 01.01.2008 og regnskap basert på SRS har vært ført parallelt med avlagt regnskap etter kontantprinsippet frem til 31.12.2014. Fra og med 2015 har Justervesenet satt opp virksomhetsregnskapet etter SRS, og fikk i løpet av 2015 en oppdatert godkjent balanse pr. 01.01.2015.

Ved utarbeidelse av åpningsbalansen i 2008 ble det lagt til grunn at bruksverdi basert på gjenanskaffelsesverdi representerer verdien for fysiske eiendeler, mens virkelig verdi benyttes når det gjelder finansielle eiendeler.

Ved fastsettelse av gjenanskaffelsesverdi ble det tatt hensyn til slit og elde, teknisk funksjonell standard og andre forhold av betydning for verdifastsettelsen. Verdi knyttet til nasjonaleiendom og kulturminner, i tillegg til kunst og bøker, ble ikke verdsatt ettersom det ikke forelå en reell bruksverdi for virksomheten.

Finansieringen av anleggsmidler (eksklusive finansielle anleggsmidler) som er inkludert i åpningsbalansen for første gang, er klassifisert som en avsetning under avsnittet Statens kapital på regnskapslinjen Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler. Denne avsetningen inntektsføres i takt med avskrivningen av de anleggsmidlene som finansieringen dekker.

For omløpsmidler er virkelig verdi benyttet som grunnlag for verdsettelsen. Omløpsmidler, fratrukket kortsiktig gjeld og eventuelle øvrige forpliktelser, fremkommer som avregning med statskassen.

Prinsippendringer og endring av sammenligningstall

De statlige regnskapsstandardene ble oppdatert i august 2015 med virkning fra 1. januar 2016.

Motsatt sammenstilling

Inntekt fra bevilgning inntektsføres i henhold til prinsippet om motsatt sammenstilling også ved årets slutt. Dette følger av endringer i SRS 10 Inntekt fra bevilgninger. Tidligere ble hele bevilgningen inntektsført ved årets slutt, uavhengig av om den var benyttet eller ikke, samt at det ikke ble tatt høyde for overføring av bevilgninger.

Effekten av prinsippendringen er korrigert for i sammenligningstallene. Det medfører at fjorårets resultat er korrigert som følge av denne prinsippendringen.

Statens kapital

Statens kapital er opprettet som et nytt avsnitt på gjeldssiden i balansen. Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler og avregninger er omklassifisert fra gjeld til statens kapital.

For denne prinsippendringen er sammenligningstallene omarbeidet ved at regnskapslinjene for tidligere ikke inntektsført bevilgning knyttet til anleggsmidler og avregninger, er flyttet til det nye avsnittet statens kapital.

Transaksjonsbaserte inntekter

Inntekt resultatføres når den er opptjent. Transaksjoner resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet. Salg av tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

Inntekter fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer

Inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres i den perioden da aktivitetene som inntektene er forutsatt å finansiere er utført, det vil si i den perioden kostnadene påløper (motsatt sammenstilling). Prinsippet om motsatt sammenstilling er også benyttet ved årets slutt i henhold til SRS 10 Inntekt fra bevilgninger.

Den andelen av inntekt fra bevilgninger og tilsvarende som benyttes til anskaffelse av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler som balanseføres, inntektsføres ikke på anskaffelsestidspunktet, men avsettes i balansen på regnskapslinjen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler.

I takt med kostnadsføringen av avskrivninger av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler inntektsføres et tilsvarende beløp fra avsetningen i *statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler*. Periodens inntektsføring fra avsetningen resultatføres som inntekt fra bevilgninger. Dette medfører at kostnadsførte avskrivninger inngår i virksomhetens driftskostnader uten å få resultat effekt.

Kostnader

Utgifter som gjelder transaksjonsbaserte inntekter kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt.

Utgifter som finansieres med inntekt fra bevilgning og inntekt fra tilskudd og overføringer, kostnadsføres i takt med at aktivitetene utføres.

Pensjoner

SRS 25 Ytelser til ansatte legger til grunn en forenklet regnskapsmessig tilnærming til pensjoner. Det er følgelig ikke gjort beregning eller avsetning for eventuell over-/underdekning i pensjonsordningen som tilsvarer NRS 6. Årets pensjonskostnad tilsvarer derfor årlig premiebeløp til Statens pensjonskasse (SPK).

Klassifisering og vurdering av anleggsmidler

Anleggsmidler er varige og betydelige eiendeler som disponeres av virksomheten. Med varig menes utnyttbar levetid på 3 år eller mer. Med betydelig menes enkeltstående anskaffelser (kjøp) med anskaffelseskost på kr 30.000 eller mer. Anleggsmidler er balanseført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger.

Kontorinventar og datamaskiner (PCer, servere m.m.) med utnyttbar levetid på 3 år eller mer er balanseført som egne grupper.

Anleggsmidler nedskrives til virkelig verdi ved en eventuell bruksendring, dersom virkelig verdi er lavere enn balanseført verdi.

Investeringer i aksjer og andeler

Investeringer i aksjer og andeler er balanseført til kostpris.

Klassifisering og vurdering av omløpsmidler og kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler/langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

Beholdning av varer og driftsmateriell

Beholdninger omfatter varer for salg og driftsmateriell som benyttes i eller utgjør en integrert del av virksomhetens offentlig tjenesteyting. Beholdninger av varer og driftsmateriell er verdsatt til det laveste av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Valuta

Pengeposter i utenlandsk valuta er vurdert til kursen ved regnskapsårets slutt. Her er Norges Banks spotkurs per 31.12 lagt til grunn.

Statens kapital

Statens kapital består av virksomhetskaper, avregninger og statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler i henhold til SRS 1 Oppstillingsplaner for resultatregnskap og balanse. Avsnittet viser statens samlede finansiering av virksomheten.

Avregninger

Bruttobudsjetterte virksomheter

For bruttobudsjetterte virksomheter er nettobeløpet av alle balanseposter, med unntak av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler, finansiert ved avregning med statskassen. Bruttobudsjetterte virksomheter presenterer ikke konsernkontoene i Norges Bank som bankinnskudd. Konsernkontoene inngår i avregnet med statskassen.

Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler

Balanseført verdi av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler har motpost i regnskapslinjen statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler.

Kontantstrømoppstilling

Bruttobudsjetterte virksomheter

Det er ikke utarbeidet kontantstrømoppstilling. Tilnærmet lik informasjon er presentert i artskontorapporteringen som en del av årsregnskapet.

Statlige rammebetingelser

Selvassurandørprinsippet

Staten opererer som selvassurandør. Det er følgelig ikke inkludert poster i balanse eller resultatregnskap som søker å reflektere alternative netto forsikringskostnader eller forpliktelser.

Statens konsernkontoordning

Statlige virksomheter omfattes av statens konsernkontoordning. Konsernkontoordningen innebærer at alle innbetalinger og utbetalinger daglig gjøres opp mot virksomhetens oppgjørskontoer i Norges Bank.

Bruttobudsjetterte virksomheter

Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likvider gjennom året. Virksomhetene har en trekkrettighet på sin konsernkonto. For bruttobudsjetterte virksomheter nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto i Norges Bank ved overgang til nytt regnskapsår.

Årsregnskap 2016

Note 1 Driftsinntekter

	31.12.2016	31.12.2015
Inntekt fra bevilgninger		
Inntekt fra bevilgning fra overordnet departement*	82 397 611	40 117 000
Inntekt fra bevilgning fra andre departement, belastningsfullmakt	0	0
- brutto benyttet til investeringer i immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	-5 201 817	-5 104 772
- ubrukt bevilgning til investeringsformål (post 30-49)	-2 027 034	0
+ utsatt inntekt fra avsetning knyttet til investeringer (avskrivninger)	6 693 680	6 435 883
+ utsatt inntekt fra avsetning knyttet til investeringer (bokført verdi avhendede anleggsmidler)	44 096	154 828
+ inntekt til dekning av pensjonskostnader	0	0
- utbetaling av tilskudd til andre	0	0
Andre poster som vedrører bevilgninger (spesifiseres)	0	0
Sum inntekt fra bevilgninger	81 906 537	41 602 940
Inntekt fra tilskudd og overføringer		
Inntekt fra tilskudd og overføringer fra EU	1 711 922	1 028 767
Inntekt fra tilskudd fra organisasjoner og stiftelser	303 700	75 000
Inntekt fra tilskudd fra Norsk Forskningsråd	974 040	352 868
Inntekt fra andre statlige virksomheter	55 148	0
Sum inntekt fra tilskudd og overføringer	3 044 810	1 456 635
Inntekt fra gebyrer		
Kontrollgebyrer	26 845 198	64 688 486
Edelmetall årsgebyr**	41 314	701 482
Nasjonale typegodkjenninger	47 663	285 057
Sum inntekt fra gebyrer	26 934 174	65 675 024
Salgs- og leieinntekter		
Kalibrering	6 742 745	6 755 810
TKO-oppgaver	10 395 372	6 556 705
FoU/måleoppdrag/diverse tjenester	1 877 852	1 454 414
Oppdrag	402 246	1 802 429
Kurs	132 925	230 187
Sum salgs- og leieinntekter	19 551 139	16 799 544
Andre driftsinntekter		
Gevinst ved avgang anleggsmidler	31 081	1 000
Sum andre driftsinntekter	31 081	1 000
Sum driftsinntekter	131 467 741	125 535 144

Grunnlag for inntektsføring av utgiftsbilgning

Kapittel og post***	Kontantprinsippet				Periodiserings - prinsippet Inntektsført bevilgning***
	Utgiftsbilgning (samlet tildeling)	Inntektsbilgning	Rapportert inntekt	Maksimalt beregnet grunnlag for inntektsføring	
0902.01/3902.01/3902.02/3902.03	123 169 000	44 500 000	53 525 987	78 669 000	
0902.21/3902.04	399 000	344 000	402 246	55 000	
0902.45	3 500 000			3 500 000	
Sum				82 224 000	80 370 577

* Økningen fra 2015 til 2016 skyldes at en stor andel av inntektsbilgningen er flyttet fra post 01 til post 74.

** Det er i tillegg utstedt fakturaer for årsgebyr på edelmetall på kr. 584 000, herav innbetalt kr. 545 000, via Statens innkrevingsentral i 2016. Dette vises i deres regnskaper.

*** Inntekter på post 74 tas ikke med i beregningene ettersom de ikke er en del av driftsinntektene.

Denne tabellen viser mottatte bevilgninger etter kontantprinsippet sammenholdt med inntektsført bevilgning i virksomhetsregnskapet etter periodiseringsprinsippet.

Kolonnen for utgiftsbilgning består av bevilgninger overført fra foregående budsjettår og årets bevilgninger, redusert for avgitte belastningsfullmakter. Kolonnen for inntektsbilgning viser eventuelle inntektskrav, og beløpet reduserer grunnlaget for inntektsføring. Kolonnen for rapportert inntekt viser inntekter rapportert til statsregnskapet ved årsslutt. Ved beregning av maksimalt grunnlag for inntektsføring er utgiftsbilgningen redusert med det laveste av beløpene i kolonnen for henholdsvis inntektsbilgning eller rapportert inntekt.

Inntektsført bevilgning i virksomhetsregnskapet kan normalt ikke overskride beløpet som fremgår i kolonnen maksimalt beregnet grunnlag for inntektsføring. Inntektsført bevilgning i virksomhetsregnskapet følger prinsippet om motsatt sammenstilling. Det vil si at inntekt fra bevilgning skal sammenstilles med påløpte kostnader i perioden. Mottatte belastningsfullmakter er inntektsført med trukket beløp. Konto 390 Inntekter fra bevilgning til ordinær drift, konto 392 Inntekter fra bevilgning til investering og konto 394 Ubenyttet investeringsbevilgning utgjør kolonnen for inntektsført bevilgning (periodiseringsprinsippet).

Årsregnskap 2016

Note 2 Lønnskostnader

	31.12.2016	31.12.2015
Lønn	50 501 987	48 484 697
Lønn balanseført ved egenutvikling av anleggsmidler (-)*	-1 231 756	0
Feriepenger	5 975 100	5 757 341
Arbeidsgiveravgift	8 423 799	7 840 203
Pensjonskostnader**	6 241 385	6 362 122
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-1 484 325	-2 142 312
Andre ytelser	975 654	796 995
Sum lønnskostnader	69 401 845	67 099 046
Antall årsverk:***	94	92

* Inneholder lønn og sosiale kostnader (feriepenger, arbeidsgiveravgift og pensjonskostnader).

** Nærmere om pensjonskostnader

Pensjoner kostnadsføres i resultatregnskapet basert på faktisk påløpt premie for regnskapsåret. Premiesats for 2016 er 11,95 prosent. Premiesatsen for 2015 var 12,0 prosent.

*** Nærmere om årsverk

Ett årsverk defineres som en person i 100 % stilling i et helt år. Årsverksberegningen reduseres ikke av ferieuttak eller avspasering av fleksitid og reisetid, men reduseres for annet fravær > 1 dag.

Note 3 Immaterielle eiendeler

	Forskning og utvikling	Programvare og lignende rettigheter	Immaterielle eiendeler under utførelse	Sum
Anskaffelseskost 01.01.2016	0	10 583 901	0	10 583 901
Tilgang i 2016	0	1 596 393	0	1 596 393
Avgang anskaffelseskost i 2016 (-)	0	0	0	0
Fra immaterielle eiendeler under utførelse til annen gruppe i 2016	0	0	0	0
<i>Anskaffelseskost 31.12.2016</i>	0	12 180 294	0	12 180 294
Akkumulerte nedskrivninger 01.01.2016	0	0	0	0
Nedskrivninger i 2016	0	0	0	0
Akkumulerte avskrivninger 01.01.2016	0	8 459 195	0	8 459 195
Ordinære avskrivninger i 2016	0	849 042	0	849 042
Akkumulerte avskrivninger avgang i 2016 (-)	0	0	0	0
Balanseført verdi 31.12.2016	0	2 872 057	0	2 872 057

Avskrivningssatser (levetider)	Virksomhets-spesifikt	5 år / lineært	Ingen avskrivning
--------------------------------	-----------------------	----------------	-------------------

Årsregnskap 2016

Note 4 Varige driftsmidler

	Tomter	Bygninger og annen fast eiendom	Maskiner og transportmidler	Driftsløse, inventar, verktøy o.l.	Anlegg under utførelse	Infrastruktur-eiendeler	Sum
Anskaffelseskost 01.01.2016	0	0	107 156 595	11 022 691	0	0	118 179 286
Tilgang i 2016	0	0	3 287 495	317 929	0	0	3 605 424
Avgang anskaffelseskost i 2016 (-)	0	0	-960 743	-84 972	0	0	-1 045 715
Fra anlegg under utførelse til annen gruppe i 2016	0	0	0	0	0	0	0
<i>Anskaffelseskost 31.12.2016</i>	0	0	109 483 347	11 255 648	0	0	120 738 995
Akkumulerte nedskrivninger 01.01.2016	0	0	32 667	0	0	0	32 667
Nedskrivninger i 2016	0	0	0	0	0	0	0
Akkumulerte avskrivninger 01.01.2016	0	0	74 474 914	7 754 531	0	0	82 229 445
Ordinære avskrivninger i 2016	0	0	5 317 625	527 014	0	0	5 844 639
Akkumulerte avskrivninger avgang i 2016 (-)	0	0	-916 647	-84 972	0	0	-1 001 619
Balansført verdi 31.12.2016	0	0	30 574 788	3 059 075	0	0	33 633 863

Avskrivningssatser (levetider)	Ingen avskrivning	10-60 år dekomponert lineært	3-15 år lineært	3-15 år lineært	Ingen avskrivning	Virksomhets-spesifikt	
<i>Avhendelse av varige driftsmidler i 2016:</i>							
Salgssum ved avgang anleggsmidler			39 700	0			39 700
- Bokført verdi avhendede anleggsmidler			-44 096	0			-44 096
= Regnskapsmessig gevinst/tap	0	0	-4 396	0	0	0	-4 396

Note 5 Andre driftskostnader

	31.12.2016	31.12.2015
Husleie	21 694 321	20 713 668
Vedlikehold egne bygg og anlegg		0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	443 989	493 295
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler	3 220 558	2 797 311
Leie av maskiner, inventar og lignende	5 079 066	5 196 887
Mindre utstyrsanskaffelser	1 144 765	949 595
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	1 190 090	1 016 084
Kjøp av fremmede tjenester	3 287 109	2 405 816
Reiser og diett	6 115 752	6 269 030
Tap og lignende	498 083	588 463
Medlemskap	1 696 255	1 688 998
Frakt og transport	7 947 406	7 599 016
Andre driftskostnader viderefakturert NA	83 355	1 410 796
Øvrige driftskostnader	2 691 521	2 222 880
Sum andre driftskostnader	55 092 272	53 351 839

Oversikt over årlige leiebeløp i henhold til leieavtaler*

	Varighet mellom ett og fem år	Varighet over fem år	Sum
Husleieavtale Kjeller	97 234 040	311 148 928	408 382 968
Husleieavtaler andre	8 906 312	5 912 848	
Leieavtaler knyttet til immaterielle eiendeler			0
Leieavtaler knyttet til varige driftsmidler	12 694 070		12 694 070
Øvrige leieavtaler			0
Sum leieavtaler			421 077 038

*Kun vesentlige leieavtaler er spesifisert.

Note 6 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

	31.12.2016	31.12.2015
Tilsynsavgifter*	725 398	0
Overtredelsesgebyr	255 880	195 490
	0	0
Sum avgifter og gebyrer direkte til statskassen	981 278	195 490

* Det er i tillegg krevd inn tilsynsavgifter på kr. 41 609 941 via Statens innkrevingsentral i 2016. Dette vises i deres regnskaper.

Årsregnskap 2016

Note 7 Sammenheng mellom avregnet med statskassen og mellomværende med statskassen (bruttobudsjetterte virksomheter)

A) Avregnet med statskassen

	31.12.2016	31.12.2015	Endring
Immaterielle eiendeler, varige driftsmidler og finansiering av disse			
Immaterielle eiendeler	2 872 058	2 124 706	747 351
Varige driftsmidler	33 633 863	35 917 174	-2 283 311
Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	-36 505 921	-38 041 880	1 535 960
Sum	0	0	0
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler	68 989	68 989	0
Obligasjoner	0	0	0
Andre fordringer	0	0	0
Sum	68 989	68 989	0
Omløpsmidler			
Beholdninger av varer og driftsmateriell	33 928	36 188	-2 260
Kundefordringer	5 869 993	7 896 646	-2 026 653
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	1 266 069	2 484 793	-1 218 724
Andre fordringer	7 968 093	7 577 973	390 120
Bankinnskudd, kontanter og lignende	14 679	11 122	3 557
Sum	15 152 762	18 006 722	-2 853 960
Langsiktige forpliktelser og gjeld			
Avsetninger langsiktige forpliktelser	0	0	0
Øvrig langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-8 404 867	-6 600 534	-1 804 333
Skyldig skattetrekk	-2 581 138	-2 383 322	-197 816
Skyldige offentlige avgifter	-1 809 852	-1 814 988	5 137
Avsatte feriepenger	-5 980 328	-5 838 026	-142 302
Mottatt forskuddsbetaling	-2 034 043	-1 117 604	-916 439
Annen kortsiktig gjeld	-2 847 646	-4 097 589	1 249 943
Sum	-23 657 874	-21 852 063	-1 805 810
Avregnet med statskassen*	-8 436 123	-3 776 353	-4 659 771

Finansieringen av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler fremgår som hovedregel av regnskapslinjen *Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler*. Finansieringen av nettosummen av omløpsmidler og kortsiktig gjeld fremgår som hovedregel av regnskapslinjen *Avregnet med statskassen*.

Avstemming av endring i avregnet med statskassen (kongruensavvik)

Konsernkonto utbetaling	-132 053 930
Konsernkonto innbetaling	59 503 214
<i>Netto trekk konsernkonto</i>	-72 550 716
- Innbetaling innkrevingsvirksomhet og andre overføringer	-981 278
+ Utbetaling tilskuddsforvaltning og andre overføringer	0
+ Inntektsført fra bevilgning (underkonto 1991 og 1992)	80 370 577
- Gruppeliv/arbeidsgiveravgift (underkonto 1985 og 1986)	-8 421 554
+ Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift (underkonto 1987)	6 208 792
- Tilbakeførte utsatte inntekter ved avgang anleggsmidler, der avsetningen ikke er resultatført (underkonto 1996)	0
Korrigerings av avsetning for feriepenger (ansatte som går over i annen statlig stilling)	0
Andre avstemmingsposter (endring i balanse på mva ikke betalt mva nettoføringsordningen 1987)	33 949
<i>Forskjell mellom resultatført og netto trekk på konsernkonto</i>	4 659 771
Resultat av periodens aktiviteter før avregning med statskassen	0
Sum endring i avregnet med statskassen*	4 659 771

*Sum endring i avregnet med statskassen skal stemme med sum i endringskolonnen ovenfor.

Årsregnskap 2016

Note 7 Sammenheng mellom avregnet med statskassen og mellomværende med statskassen (bruttobudsjetterte virksomheter)

B) Forskjellen mellom avregnet med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2016 Spesifisering av <u>bokført</u> avregning med statskassen	31.12.2016 Spesifisering av <u>rapportert</u> mellomværende med statskassen	Forskjell
Immaterielle eiendeler, varige driftsmidler og finansiering av disse			
Immaterielle eiendeler	2 872 058	0	2 872 058
Varige driftsmidler	33 633 863	0	33 633 863
Statens finansiering av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler	-36 505 921	0	-36 505 921
<i>Sum</i>	0	0	0
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler	68 989	0	68 989
Obligasjoner	0	0	0
Andre fordringer	0	0	0
<i>Sum</i>	68 989	0	68 989
Omløpsmidler			
Beholdninger av varer og driftsmateriell	33 928	0	33 928
Kundefordringer	5 869 993	0	5 869 993
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	1 266 069	0	1 266 069
Andre fordringer	7 968 093	90 500	7 877 593
Bankinnskudd, kontanter og lignende	14 679	14 679	0
<i>Sum</i>	15 152 762	105 179	15 047 583
Langsiktige forpliktelser og gjeld			
Avsetninger langsiktige forpliktelser	0	0	0
Øvrig langsiktig gjeld	0	0	0
<i>Sum</i>	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-8 404 867	0	-8 404 867
Skyldig skattetrekk	-2 581 138	-2 581 138	0
Skyldige offentlige avgifter	-1 809 852	-119 833	-1 690 019
Avsatte feriepenger	-5 980 328	0	-5 980 328
Mottatt forskuddsbetaling	-2 034 043	-879 190	-1 154 853
Annen kortsiktig gjeld	-2 847 646	-254 793	-2 592 854
<i>Sum</i>	-23 657 874	-3 834 954	-19 822 920
Sum	-8 436 123	-3 729 775	-4 706 348

Mellomværende med statskassen består av kortsiktige fordringer og gjeld som etter økonomiregelverket er rapportert til statsregnskapet (S-rapport). Avregnet med statskassen viser finansieringen av virksomhetens netto omløpsmidler. Netto omløpsmidler består av kortsiktige eiendeler som beholdninger og kundefordringer, redusert for kortsiktig gjeld som leverandørgjeld og skyldige skatter og avgifter. Dersom virksomheten har finansielle anleggsmidler eller langsiktige forpliktelser inngår disse i beregningen av avregnet med statskassen.

Årsregnskap 2016

Note 8 Investeringer i aksjer og andeler

	Ervervsdato	Antall aksjer	Eierande l	Stemmeande l	Årets resultat i selskapet	Balanseført egenkapital i selskapet	Balanseført verdi kapitalregnskapet	Balanseført verdi virksomhets-
Aksjer								
Kjeller Innovasjon AS*	20.05.2000	1137	0,2 %	0,2 %	6 145 000	52 355 000	98 153	68 989
Balanseført verdi 31.12.2016							98 153	68 989

*Tallene er fra årsregnskapet 2015.

Note 9 Beholdninger av varer og driftsmateriell

	31.12.2016	31.12.2015
Anskaffelseskost		
Råvarer og innkjøpte halvfabrikata	0	0
Varer under tilvirkning	0	0
Ferdige egentilvirkede varer	0	0
Innkjøpte varer (ferdigvarer)	33 928	36 188
Sum anskaffelseskost	33 928	36 188
Ukurans		
Ukurans i råvarer og innkjøpte halvfabrikata	0	0
Ukurans i varer under tilvirkning	0	0
Ukurans i ferdige egentilvirkede varer	0	0
Ukurans i innkjøpte varer (ferdigvarer)	0	0
Sum ukurans	0	0
Sum beholdninger av varer og driftsmateriell	33 928	36 188

Note 10 Kundefordringer

	31.12.2016	31.12.2015
Kundefordringer til pålydende	6 449 010	8 311 646
Avsatt til forventet tap (-)	-579 017	-415 000
Sum kundefordringer	5 869 993	7 896 646

Årsregnskap 2016

Note 11 Opptjente, ikke fakturerte inntekter / Mottatt forskuddsbetaling

Opptjente, ikke fakturerte inntekter (fordring)	31.12.2016	31.12.2015
Timefakturerte prosjekter (TKO, typegodkjenning m	164 832	893 892
Stykkpris-fakturerte tjenester (kontrollgebyrer m.m.)	343 470	1 217 632
Tilskudd	426 242	0
Internasjonale prosjekter	331 525	373 269
Sum opptjente, ikke fakturerte inntekter	1 266 069	2 484 793

Mottatt forskuddsbetaling (gjeld)	31.12.2016	31.12.2015
Difi (medfinansiering)	1 154 853	
EMRP (deltakelse i internasjonalt prosjekt)	879 190	1 117 604
Sum mottatt forskuddsbetaling	2 034 043	1 117 604

Note 12 Andre kortsiktige fordringer

	31.12.2016	31.12.2015
Forskuddsbetalt lønn	0	0
Reiseforskudd	90 500	111 376
Personallån	0	0
Andre fordringer på ansatte	0	0
Forskuddsbetalt leie	5 602 620	5 447 863
Andre forskuddsbetalte kostnader	2 176 333	1 949 178
Andre fordringer	98 640	69 556
Sum andre kortsiktige fordringer	7 968 093	7 577 973

Note 13 Bankinnskudd, kontanter og lignende

	31.12.2016	31.12.2015
Øvrige bankkontoer	0	0
Kontantbeholdninger	14 679	11 122
Sum bankinnskudd, kontanter og lignende	14 679	11 122

Note 14 Annen kortsiktig gjeld

	31.12.2016	31.12.2015
Skyldig lønn	2 425 770	2 489 074
Annen gjeld til ansatte	0	0
Påløpte kostnader	333 929	1 574 926
Avstemmingsdifferanser ved rapportering til statsregnskapet	0	0
Annen kortsiktig gjeld	87 948	33 589
Sum annen kortsiktig gjeld	2 847 646	4 097 589

Vedlegg 1

Registreringsskjema for tilstandsrapportering – kjønn

		Kjønnsbalanse			Månedslønn	
		Menn %	Kvinner %	Total (N)	Menn Kroner	Kvinner Kroner
Totalt i Justervesenet	2016	72,5 %	27,5 %	102	46.129	45.086
	2015	70 %	30 %	100	44.658	45.346
Direktør, avd.dir., adm.sjef, avdelingsleder	2016	50 %	50 %	4	79.312	67.937
	2015	40 %	60 %	5	69.229	72.558
Gruppeleder, distrikts-sjef, økonomisjef	2016	80 %	20 %	10	55.756	57.612
	2015	80 %	20 %	10	53.806	55.633
Sjefingeniør, senioringeniør	2016	82,4 %	17,6 %	17	52.252	51.506
	2015	73,3 %	26,7 %	15	51.890	48.752
Overingeniør	2016	85 %	15 %	13	43.046	41.004
	2015	85 %	15 %	14	42.345	39.963
Ingeniør, Avdelingsingeniør	2016	97 %	3 %	34	39.830	39.167
	2015	97 %	3 %	33	38.742	37.700
Seniorrådgiver	2016	28,6 %	71,4 %	7	55.288	50.387
	2015	28,6 %	71,4 %	7	52.921	48.570
Rådgiver, førstekonsulent	2016	57 %	43 %	7	45.073	40.742
	2015	50 %	50 %	6	44.219	39.864
Konsulent, førstesekretær	2016		100 %	10		36.147
	2015		100 %	10		35.635

		Antall tilsatte	Deltid		Midlertidig ansettelse		Foreldre- permisjon		Legemeldt sykefravær	
			M%	K%	M%	K%	M%	K%	M%	K%
Justervesenet	2016	102	1,0	1,0	2,9	1	-	-	3,14	2,92
	2015	100	1,0	1,0	1,0	-	-	2,53	2,01	1,68

Kommentar til nedre tabell:

Prosentene er beregnet av totalt antall mulige dagsverk for hele Justervesenet.